

שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט **ועונש** רמט

הרב חיים ויטל זצוק"ל בכתב יד ממש ושם נאמר דרבנו האריז"ל היה מזהירו תמיד ובחלום ידבר בו שירבה דרשיו להוכיח לעם ולהחזירים בתשובה ובזה תלויה הגאולה, ואין קץ לשכרו.

(מחזיק ברכה להחיד"א, אורח-חיים, רצ, מספר הקדוש מקדש מעט).

הטובות הגדולות הבאים על המזכים את הרבים בדברי תוכחה

למד אדם ולימד, ושמר ועשה, והיה סיפק בידו למחות ולא מיחה הרי זה בכלל ארור - לא למד אדם ולא עשה ולא שמר ולא למד לאחרים ולא היה ספק בידו למחות ומיחה הרי זה בכלל ברוך.

(יקרא-רבה כה)

מפני מה זכה ירבעם למלכות? מפני שהוכיח את שלמה.

(סנהדרין קא:)

יאהב את התוכחות, שכל זמן שתוכחות בעולם נחת-רוח בא לעולם, טובה וברכה באין לעולם, ורעה מסתלקת מן העולם.

(תמיד כה)

כל המוכיח חברו לשם שמים זוכה לחלקו של הקדוש-ברוך-הוא, ולא עוד אלא שמושכין עליו חוט של חסד.

(שם)

כל היודע להוכיח ומוכיח את הרבים, הרי הוא עושה קורת-רוח לפני קונו.

(תנא דבי אליהו רבה ג)

מזה (מפינחס) **ילמד האדם שיקנא את קנאת ה' צבאות כשרואה איזה חילול השם או חילול התורה.** ראה איך החזיק לו השם יתברך טובה וחנות וברית שלום, עד כאן לשונו.

(של"ה הקדוש בעשרה הלולים)

יזכה למחיצת פנחס המקנא.

כתב הרמ"א ביורה-דעה (שלד בסופו) ובחשן-המשפט (סימן יב) מתשובת מהר"י וייל (סימן קנז) דנהגו עכשיו שלא למחות בעוברי עבירה משום שיש סכנה בדבר, מזה דשו רבים וכהיתרא דמו להם לחנף לאשר לו שם ויד קצת אצל שום שררה או שאר תקיפות אף-על-גב דלא ברי היזקא, על כן תפוג תורה. ולעניות דעתי טעות גמור הוא זה ודברי מהר"י וייל לא נאמרו אלא בברי היזקא ואי לא תימא הכי בטלת לא תגורו מעיקרא דודאי לא נאמר לא תגורו כי-אם בדאיכא מקום לירא כמו שכתוב בנדה (דף סא, ועיין זה בשו"ת הרשב"א הובא בבית-יוסף חושן-המשפט יב), וכו', **ושופט הממונה על ישראל לרדות העוברים ומקיים לא תגורו יזכה למחיצת פינחס המקנא, ורעה אליו לא תאונה.**

(פתחי תשובה בשם בכור שור)

כל ההוא בר נש דמקני לה לקודשא בריך הוא לא יכיל מלאכא דמותא לשלטא בה כשאר בני נשא.

(זהר הקדוש, חלק ג, דף כט:)

כל מי שיש בידו יכולת למחות ומוחה ונוקם נקמות מהרשעים בעולם הזה, הקדוש-ברוך-הוא כורת עמו ברית ולזרעו אחריו כמו שעשה לפינחס.

(ראשית חכמה, שער הקדושה, פרק יב, בשם הר"י אבוהב זצ"ל)

המזכה את הרבים בדברי תוכחה צריך לעמול אפילו מאה פעמים להטות את הטועים אל הדרך הישרה, דרך ה'

כי תפגע שור אויבך או חמרו תעה השב תשיבנו לו (כ"ג ד).

ובפרשת תצא (דברים כ"ב א') כתיב, לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם, השם תשיבם לאחריך. וכתב הרמב"ן ז"ל, הוסיף בכאן לומר "נדחים", כי תועה שתעה מדרכו ויוכל להטותו הדרך בלא עמל גדול, ועתה

שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט **ועונש** רנא

הזכיר נדחים שברחו ממנו והרחיקו, והזכיר שה שהוא כאבד, וכי, עד כאן לשונו.

- ומזה נוכל להתבונן, אם חסה התורה כל כך על ממונו של ישראל, אפילו על חמורו או שיו, שתעה והרחיק מן הדרך והחובה על כל אחד להטותו הדרך, **כל שכן שצריך לרחם על הנפש הישראלית, שתועה מן הדרך אפילו אם יצטרך עמל רב להשיבה.**

והנה ידוע דרשת חז"ל (ב"מ ל"א א') על הכתוב, "השב תשיבם לאחיד", אפילו מאה פעמים. ומזה נלמוד אף בענינו שצריך לעמול אפילו מאה פעמים להטות את התועים אל הדרך הישרה, דרך ד'.

ובאמת בזמנינו, אפילו חוטאים גמורים מצוי ברובם שאינם להכעיס חס ושלום, רק תועים בדרך על ידי איזה פושעים שמתעים אותם מן הדרך, והרי הם ממש כשה אובד שאינו יודע איך לשוב אל בית בעליו, ומצוה רבה לרחם עליהם ולהורותם. הדרך הנכונה, וכמו שכתוב, והודעת להם את הדרך ילכו בה.

והנה ישנם אנשים מבעלי תורה אשר נתן ה' בהם חכמה ותבונה וראויים להקרא בשם רועי ישראל, ויש בכחם לרפאות שבר עמנו להורותם הדרך הסלולה לה', אין להם לחשות בעת הזאת, שעל ידי השיים התועים בדרך נעשים אבודים לגמרי בהמשך הזמן, **ודמם ידרש מהם.** ועל זה רמז הנביא יחזקאל (ל"ד) "בן אדם הנבא וגו' את הנחלות לא חזקתם וגו' ואת האובדות לא בקשתם, ודרשתי את צאני מידם". ואם הוא צופה ומביט על עניניהם ושומרם מלהלכד ברשת היצר הרע, שכרו גדול מאד. ויש שכר מיוחד לפרנסי

רנב שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט ועונש

ישראל לעולם הבא, כדאיתא בספרי פרשת פנחס והובא ברש"י על הפסוק ויקח את יהושע ע"ש¹.

(חפץ חיים על התורה)

כל המרבה כבוד שמים וממעט על ידי כן בכבודו, כבודו מתרבה

במדרש רבה במדבר (פרשה ד') מאמר המתחיל ופקדת אלעזר הכהן וגו'. אליהו אומר כל המרבה כבוד שמים וממעט כבוד עצמו, כבוד שמים מתרבה וכבודו מתרבה, וכל הממעט כבוד שמים ומרבה כבוד עצמו, כבוד שמים במקומו וכבודו מתמעט. מעשה באיש אחד שהיה עומד בבית-הכנסת ובנו עומד כנגדו וכל העם עונים אחר העובר לפני התיבה הללויה ובנו עונה דברים של תפלות. אמרו לו ראה בנך שהא עונה דברים של תפלות. אמר להם ומה אעשה לו תינוק הוא

(ב) ובשם הגאון ר' מ"מ עפשטיין זצ"ל, שמעתי לפרש הכתוב בתהלים קי"ט, תעיתי כשה אובד בקש עבדך וגו'. דהנה בגמ' מכות כ"ד א', אמר רב מסתפינא מהאי קרא ואבדתם בגוים. מתקיף לה ר"פ דילמא כאבדה המתבקשת. דכתיב (תהלים קי"ט) תעיתי כשה אובד בקש עבדך. והביאור הוא, דישנן שני מיני אבדות: ישנה אבדה, שאבודה מבעלי' ומונחת דומם כאבן, כמו מי שאבד לו ארנק, בעל האבדה מחזר על אבדתו, אבל האבדה אינה מתבקשת, כלומר אינה עוזרת לו מאומה למצאה. וישנה אבדה שהיא בעצמה מתבקשת, כלומר מסייעה היא לבעל האבדה למצאה, כמו שה אבד מהעדר, הרועה מחזר אחריו, להשיבו אל העדר, וגם השה מצדו צועק בבדידותו ורוצה הוא למצוא את העדר ואת בעליו.

וזה מה שאמר דוד המע"ה על כלל ישראל, שהוא בבחינת "אבדה המתבקשת", תעיתי כשה אובד, כשה הצועק כשתעה ורוצה לשוב למקומו, אזי יש תקוה, כי סוף כל סוף יפגשו השה והרועה, אחרי ששניהם צועקים ומבקשים זה את זה, כן הוא כלל ישראל אפילו כשתעה, רוצה הוא להדבק בבוראו, וזהו בבחינת

שובו אלי ואשובה אליכם. (מעשי למלך)

שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט ועונש רנג

ישחק. שוב למחר עשה כאותו ענין וכל העם עונין אחר העובר לפני התיבה הללויה ובנו עונה דברים של תפלות. אמרו לו ראה בנך שהוא עונה דברים של תפלות. אמר להם ומה אעשה תינוק הוא ישחק. כל אותן שמונת ימי החג ענה בנו דברים של תפלות ולא אמר לו כל דבר, ולא יצאת אותה השנה ולא שינתה ולא שלשה עד שמת אותו האיש ומתה אשתו ומת בנו ובן-בנו ויצאו חמש-עשרה נפשות מתוך ביתו ולא נשתייר לו אלא זוג אחד של בני-אדם אחד חיגר וסומא ואחד שוטה ורשע. שוב מעשה באדם אחד שלא קרא ושנה וכו'. והמעשיות אלו איתא גם כן בילקוט פרשת לך.

נלמד מזה שאל יסתכל אדם על כבודו שמתמעט בפעולתו למען השם, כי אדרבא באם יהי' כוונתו להרבות כבוד שמים כבודו יתרבה.

הגר"א מבאר שמי שעוסק בזיכוי הרבים בתוכחה נוטל את כל המצוות של המוכח עד סוף כל הדורות לחלקו.

ועידוד גדול להתאזר בעוז ולכבוש את ביישנותנו ולהוכיח לאחרים מצאנו בגר"א למשלי (פרק י"ב פסוק י"ד) וזה לשונו: **"שלעולם יראה אדם להוכיח את חברו על דבר שעושה לא טוב** (פירוש לשונו: לא רק בעבירה ממש אלא גם על דבר לא הגון, כבתוספות ד"ה כבר בברכות ל"א): **כי אם ישמע לו ויטיב את מעשיו אז כל המצוות שיעשה הם על ידו** (וגדול המעשה יותר מן העושה, קל וחומר כשנכפיל ריבוי פעולות מעשה התיקון במעשי המוכח מהיום והלאה) יטול שכר כמו העושה עצמו ואם לא ישמע לו אזי יטול את הטוב ממנו כמו שכתב האר"י ז"ל והוא בסוד זכה נוטל חלקו וחלק חברו בגן עדן והרשע נטל חלקו בגיהנם, עד כאן לשונו (ועיין בספר חסידים באריכות גדול).

זיכוי הרבים היא הוכחה לעבודת השם יתברך באמת

בספר דבר בעתו מבעל החפץ חיים זצ"ל וזה לשונו: גם ידע האדם שיש חילוק גדול בין העובד ה' ומקיים מצוותיו בעבור שחפץ באמת בעבודתו ובמצוותיו, ובין מי שעושה הכל רק לקבל שכר בזה ובבא, ויורה על זה הכתוב אשרי איש ירא ה' במצוותיו חפץ מאד, ויורה על זה הכתוב במצוותיו ולא בשכר מצוותיו, וזה שנאמר ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו, ורצה לומר אפילו מקיים מצוות ה' אבל רק בשביל עצמו תראו ההיכר ביניהם לעתיד לבוא. **ובמה יבחן האדם אם הוא עובד אמיתי או כוונתו בעבודתו רק בשביל הנאה עצמית לקבל שכר ולהנצל מעונש.** הבחינה היא בזה, דמי שהוא עובד אמיתי, תשוקתו שיהיו הכל עובדי ה' ועושי רצונו, כדי שיתגדל כבוד השם יתברך, **ואם הוא רואה אנשים עוברים על רצון השם יתברך הוא מיצר ודואג עד מאוד.** לא כן מי שכוונתו רק בשביל הנאת עצמו, אין חושש כלל אם שאר אנשים עוברים על מצוות ה', וחושב כיון שהוא בעצמו נזהר שלא יעבור על התורה ולא יענש בגיהנם, דיו לו, ועל כן אינו מיצר ודואג כלל שאחרים מחללים שם כבודו ית' בשאט נפש. ותדע אחי כי כל זה פשוט בעינינו גם כן, שמי שאומר מה לי לדאוג על אחרים לעזור להם שלא ישלשו באיסורים אות הוא שכל עבודתו הוא רק בשביל עצמו שיביא טוב לו בזה או בבא ולא בשביל כבוד השם יתברך שאילו ה' חושש לכבודו בודאי ה' מתחזק בכל עוז שלא יעבור שום אדם על עבירה.

כשאדם אוהב את מלכו משתוקק

גם לאהבהו על כל בני מדינתו

בפרשת ק"ש ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וכו' פירשו חז"ל "ואהבת" שתאהבהו על הבריות, והוא כמו האוהב הנאמן למלכו משתוקק לאהבהו על כל בני מדינתו,

שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט **ועונש** רנה

שיהיו הכל נאמנים בעבודתו באהבה ובלב שלם. ומה שסיים הכתוב בכל לבבך וגוי' משמע דקאי על ענין זה נמי דצריך להשתדל בכל לב ובכל נפש, ובכל נפשך היינו לאהבה על הבריות שלא לשמוע ליצרו, ובכל מאדך שלא יקפוץ את ידו במקום שנוגע לכבוד שמים, שיתחזק על ידי זה עבודתו בעולם. וזה מה דאיתא בספרי ואהבת את ה' אלקיך שתאהבהו על הבריות כאברהם אביך דכתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן.

וידוע דרכו של אברהם אבינו שהי' גדול במידת החסד מאוד ועל ידי זה קירב את הבריות תחת כנפי השכינה וכדכתיב ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם, וכדאיתא במדרש דעל ידי האשל הוקרא ה' בפי כל הבריות וזהו שאמר ואהבת את ה' אלקיך וכנ"ל.

על ידי זה שהוא מזכה הרבים יוצא ידי חובת הערבות

גם ידוע שכל איש ישראל שקיבל על עצמו קיום התורה בעת קבלת התורה לא על עצמו בלבד קיבל אלא כל מה שיהי' ביכלתו לחזק את קיום התורה אצל שאר בני ישראל התחייב על עצמו ונעשו אז כל ישראל ערבים זה לזה. וזהו סיום התורה בפרשת נצבים, הנסותרות להי' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת, וכמו שפירש רש"י, דהיינו שנעשו ערבים זה לזה.

מי שאינו מזכה את הרבים אין חייו חשובים חיים.

בספורנו פירש המשנה הוא היה אומר אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני ואם לא עכשיו אימתי (אבות פ"א מ"ד) וכשאני לעצמי מה אני, אם אני עושה רק לנפשי בלבד ואיני דואג לנפשות אחרים, מה אני חשוב. ואם לא עכשיו אימתי, שהחיים קצרים, וכל שעה שעוברת אינה חוזרת עוד.

**כשאדם רוצה לצאת ידי חובתו בעבודת השם יתברך -
הוא רק על ידי זיכוי הרבים**

בספר מבשר צדק פירש מה שכתוב אם אין אני לי מי לי, כי אפילו יחי' אדם אלף שנים ויעסוק בתורה ועבודה אף על פי כן לא יוכל לצאת ידי שמים מה שמחויב לעבוד את השם יתברך. ותרופה אחת מצאנו לו אם יזכה את הרבים בתורה ובמצוות אז תורתם ומצוותם יהיו לו למליצי יושר לפני אב הרחמים יתברך. וז"ש אם אין אני לבדי עוסק בתורה ובעבודה אלא אני עוסק עם רבים ומזכה אותם מי שיעשה מצוות ומעשים טובים לי שייך לי כיון שאני זכיתי אותם וכל מה שעושים יעלה על חשבונני. וכשאני לעצמי עובד ה' ואינני מזכה את הרבים מה אני כלומר מה אני נחשב וכו'.

**זוכה לקיים מצות ואהבת את ה"א על ידי זה שדורש דברי
כיבושין ומחדיר אהבת ה' בבריות.**

בספר חרדים הקדוש ובתשב"ץ הקדוש וברמב"ם מובא ואהבת את ה' אלקיך שידרוש לאחרים דברי כבושין עד שיאהב ויכניס את אהבתו יתברך על בריותיו וכמו איש נאמן האוהב את המלך משתדל בכל כחו להכניע אומות אחרים להכניסם תחת ממשלת מלכו.

ובודאי אין חילוק בין אדם קטן ובין אדם גדול כל מי שנאמן למלך משתדל להכניס אהבת המלך בלב הבריות. ועל אחת כמה וכמה להכניס אהבת מלך מלכי המלכים בלב הבריות גם הקטן יאמר גדול אני וכל אחד מה שביכולתו לעשות לאהב את הקדוש ברוך הוא על הבריות מחויב לעשותו ככל האפשר ואפילו אדם קטן אם ימנע עצמו מזה מפני עניויותו ענשו גדול מנשוא שמנע הטוב למלכו.

כל מה שמתקן יותר נפשות זוכה בזכיות רבות יותר

בספר הקדוש חובת הלבבות שער אהבת ה' פ"ו וזה לשונו: וכן מי שאינו מתקן אלא נפשו בלבד תהי' זכותו מעוטה ומי שמתקן נפשו ונפשות רבות תכפל זכותו כפי זכיות כל מי שמתקן לאלוקים. כמו שאמרו חז"ל כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו. ואמרו משה זכה וזיכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו שנאמר (דברים ל"ג) צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל. ואומר (משלי כ"ד) ולמוכיחים ינעם ועליהם תבא ברכת טוב. ואומר (מלאכי כ"ז) תורת ה' בפי וכו'. ואומר (דניאל י"ב) ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד. וע"כ צוה הבורא להוכיח את המקצרים כמו שכתוב "הוכח תוכיח את עמיתך" ואמרו ז"ל עד היכן היא תוכחה רב אמר עד קללה ושמואל אמר עד הכאה ונאמר מוכיח אדם אחרי חן ימצא ומהם שמחתו וגילתו בזכיותיו מפני ששש בהם לא לגיאות ולתפארת עד כאן לשונו.

כל הזכיות שמזכים את הרבים נזקפין ונלווים למזכה הרבים

ובזוהר הקדוש (בראשית דף ע"ט), ויקח אברם וגו' "ואת הנפש אשר עשו בחרן". א"ר אבא אי הכי כמה בני נשא הוו אי תימא דכלהו אזלו עמי, א"ר אלעזר אין וכו'. א"ל ר' אבא אי הוה כתיב והנפש וגו' הוה אמינא הכי, אלא ואת הנפש כתיב, את לאסגאה זכותא דכולהו נפשאן דהוו אזלי עמי דכל מאן דמזכה לאחרא ההוא זכותא תליא ביי ולא אעדי מניי מנלן דכי ואת הנפש וגו' זכותא דאינון נפשאן הוה אזיל עמי דאברהם.

(ועיין תד"א רבא פרק כ"ה).

שער מסירת נפש

בבעל הטורים (פירוש על התורה מרבינו יעקב בעל הטורים בן רבינו הרא"ש ז"ל, עם הגהות עיטור בכורים, דפוס פיורא, נדפס בשנת תקי"ב לפ"ק, מסודר שם לפי אותיות) בפרשת הנשיאים על הפסוק (במדבר ז, י"ב - י"ג), "ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו **נחשון בן עמינדב למטה יהודה**, וקרבנו" וגו', וז"ל: וקרבונו (תשכא) וי"ו יתירה על שם ששה בנים שיצאו ממנו וכולם נתברכו בו ברכות^א. ששה בנים יצאו מנחשון בעלי שש ברכות, ואלו הן **דוד משה משיח דניאל חנניה מישאל ועזריה. דוד דכתיב ביה יודע נגן וגבור חיל איש מלחמה ונבון דבר, ואיש תואר, וה' עמו.** יודע נגן, שיודע לשאול, וגבור חיל שיודע להשיב, איש מלחמה, יודע לישא וליתן במלחמתה של תורה, ונבון דבר, מבין דבר מתוך דבר, ואיש תואר, שמראה פנים בהלכה, וה' עמו, שהלכה כמותו בכל מקום. **משיח**, דכתיב ביה: ונחה עליו רוח ה', רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת ה'. **דניאל חנניה מישאל ועזריה** דכתיב בהו: ילדים אשר אין בהם כל מום, וטובי מראה, ומשכילים בכל חכמה, ויודעי דעת, ומביני מדע, ואשר כוח בהם לעמוד בהיכל המלך. דבר אחר למה וקרבונו עם וי"ו יתירה (תשכב)- כנגד ששה דברים שנתחדשו באותו היום בעולם.

ראשון לשכינה ששרתה בישראל. ראשון לנשיאים, ראשון לברכת כהנים, ראשון למחיצת מחנה שכינה, ראשון לאיסור

ג) ובעיטור בכורים שם, הכל מבואר ברבות פרשה זו שהיא פרשה י"ג עיי"ש. [ועיין זוה"ק פרשת בלק (דף קצ"ו ע"ב), ובזהר חדש פרשת אחרי (בתחילת מדרש הנעלם), ועיין עוד שכר ועונש פרשיות וירא, חיי שרה, תולדות, ויתרו, ובספר שבט מוסר פרק נ"ב].

ד) עיין שם באריכות מה שכתב בשם סדר עולם וכן הוא במדרש.

שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט ועונש רנט

במה, ראשון לירידת האש. **יבא נחשון בשש מדות** (תשכג) **ויבנה יחוד** [יסוד] **בית המקדש**^ה. ולמה נקרא שמו נחשון, על **שירז תחילה לנחשול שבים**. בכולן נאמר נשיא חוץ מיהודה, שלמד הוא אותו שבט להקטין את עצמו. ישב נא עבדך תחת הנער. וכן בדוד הוא אומר, הוא הקטן. בכל אחד יש ששה פסוקים, כנגד ששת ימי המעשה. בכל אחד הוכפל שמו, הרי כ"ד, כנגד כ"ד שעות שביום ובלילה. **שלשים ומאה משקלה**, כנגד שנות אדם עד שנולד שת, (תשכד) **שבעים שקל** כנגד שבעים אומות, שבעים שקל בגימטריי שבעים נפש, בשביל שבעים שירזו למצרים. **כף אחת**, כנגד התורה שניתנה מכף ידו של הקב"ה. **עשרה זהב**, כנגד עשרת הדברות. **מלאה קטורת**, תחליף הקו"ף בד' בא"ת ב"ש יעלה תרי"ג. **פר אחד**, כנגד אברהם, ואל הבקר רץ אברהם. **איל** כנגד יצחק. **כבש**, כנגד יעקב, והכבשים הפריד יעקב, (תשכה) **פר**, איל, כבש, בגימטריי אברהם יצחק ויעקב. **ולזבח השלמים בקר שנים**, כנגד משה ואהרן שעשו שלום בין ישראל ובין אביהם שבשמים. **אלים, כבשים, עתודים**, שלשה מינים כנגד כהנים לויים וישראלים, כנגד תורה נביאים וכתובים. (תשכו) וכן **עתודים** מלא וי"ו, שדוד שעמד ממנו, נתברך בשש ברכות, ואין עתודים אלא לשון עמידה, כמא דאת אמר, "אשר התעתדו לגלים" ואומר "ועתדה בשדה לך", פירוש יבא בן נחשון בשש מידות (תשכז) ויבנה יסוד [יחוד] בית המקדש.

אחים יקרים מאמינים בני מאמינים: הרי אנו רואים מ"בעל הטורים" הנ"ל, שנחשון זכה לכל הנ"ל, רק על ידי מסירת נפשו לה'. אנו מתפללים בכל יום בברכת "ברוך שאמר", **ברוך משלם שכר טוב ליראיו, ברוך חי לעד וקים לנצח, ברוך פודה ומציל ברוך שמו**, נחשוב קצת בביאור תיבות אלו, ונשליך כל הדברים הגשמיים, ונתחיל לעבוד את ה' במסירת נפש. ועל הטענה שמנת חלקכם יהי שפלות

(ה) עיין שם בעיטור ביכורים, וצ"ל יסוד בית המקדש, כי כן הוא במדרש הנזכר.

(ו) עיין פירוש הטור הארוך מה שכתב בזה.

רס שר פרשת קדושים - פרק כ"ט ועונש

ובזיונות¹, האם גדולים אנו מאברהם אבינו ע"ה אבי האומה שמסר נפשו עבור כבוד השי"ת בסבלו בזיונות והשפלות כמו שכתוב הרמב"ם בספרו (מורה נבוכים, חלק ג, פרק כט). וזה לשונו :

אין ספק אצלי שהוא (אברהם אבינו) עליו השלום כאשר חלק על דעת בני אדם כולם "שהיו מקללים ומגנים ומבזים אותו" התועים ההם, וכאשר סבל הכל בעבור השם, וכן הדין לעשות לכבודו, עכ"ל. דהיינו שלמרות הקללות הגינויים והבזיונות לא מנע עצמו מפעולותיו להודיע לכל באי עולם שה' ברא העולם ומלואה, ומנהיג את העולם כולו בהשגחה פרטית, ופרטי פרטית, ומסיק הרמב"ם על זה, שמן הדין הוא לעשות כן. דהיינו שעל פי הדין וההלכה עלינו לסבול בזיונות למען היהדות, ולא נמנע מפעילותינו ועשייתנו בגלל הדבר הזה. ובזכות זה יבנה בית המקדש בב"א.

(ז) בא וראה מה שכתב היעב"ץ בס' מגדל עז, עלית היראה: וז"ל: בדברים הנוגעים ליסודות היהדות של התורה והאמונה, שלא תבהל אפילו לא מן המלאך, ולא מפני מלך, לא מפני החכם או עשיר או זקן, וכל שכן שאסור להתחשב באלו הלועגים ועושים צחוק מדברים אלו, ואפילו כשמדובר באנשים כאלו שכלפי חוץ הם מתחזים ליהודים דתיים, אל תסתכל עליהם כלל כי בתוך תוכם הינם אנשים מושחתים, ואפילו כשאף אחד אינו מסכים אתך, אדרבה, השכר שלך יהיה פי מאה. כך כותב גם הגה"צ מהריא"ז מרגליות זצ"ל (ביאור בר יוחאי) שזה שמסתכל על הפרנסה ועל הכבוד שלא ישנאו אותו ושותק, אז בודאי שיענישו אותו מן השמים, וכך כתב לי רב הסבא קדישא, שזה שובר את היהדות, ולכן האפיקורסים והרשעים התחזקו, ואפילו על החיים אסור להסתכל בזמן כזה, אפילו אם נהיה יחידים בעולם, ע"כ. זאת ועוד בשמים מחשיבים מאד את הבזיונות שסובלים למען כבודו יתברך שמו. וכל מה שיתרבו הבזיונות חלקו יהי יותר גדול בעת פקודתו. ולפום צערא אגרא ככל שתגדל העגמות נפש החלק לעולם הבא יגדל. וראה מה שכתב בשל"ה הק' (בעשרה הלולים), מזה (מפנחס) ילמד האדם שיקנא את קנאת ה' צבקות כשרואה איזה חילול השם או חילול התורה, ראה איך החזיק לו השם יתברך טובה וחסות וברית שלום עכ"ל.

שכר פרשת אמור - פרק ל' ועונש רסא

בעזרת השם יתברך

פרשת אמור - פרק ל'

שער שמירת עינים

השכר והעונש בשמירת עינים

כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו.

(ויקרא י"ח ג')

הדא הוא דכתיב עין נואף שמרה נשף וכו' אמר ריש לקיש שכל מי שהוא נואף בגופו נקרא נואף, נואף בעיניו נקרא נואף שנאמר ועון נואף.

(מדרש רבה).

ועוצם עיניו מראות ברע, אמר רבי חייא בר אבא, זה שאינו מסתכל בנשים בשעה שעומדות על הכביסה, היכי דמי אי דאיכא דרכא אחרינא רשע הוא אי דליכא דרכא אחרינא אנוס הוא לעולם דליכא דרכא אחרינא, ואפילו הכי מיבעיא ליה למינס נפשי.

(בבא בתרא נ"ז ע"ב).

אין יצר הרע שולט אלא בשעה שעיניו רואות.

(סוטה ח' ע"א).

חטאו בעין דכתיב כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטיות גרון ומשקרות עינים ולקו בעין דכתיב עיני עיני ירדה מים ומתנחמין בעין דכתיב כי עין בעין יראו בשוב השם.

(מדרש איכה א' כ"ב).

מפני מה עבד כנעני יוצא בשן ועין, לפי שחם אבי כנען ראה בעינו ערות אביו והגיד לשני אחיו, ולא בוש להגיד והראה להם את שינו לא תהא חירותו אלא בבושתו בהפלת עינו ושינו.

(פסיקתא זוטרותא משפטים).

רסב שכר פרשת אמור - פרק ל' ועונש

כל המסתכל בעקבה של אשה גוזרין עליו שיהו רחמנא ליצלן
בנים בעלי מומין.

(מסכת דרך ארץ כלה פרק א').

ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך על כן ועוצם עיניו
מראות ברע שלא יתאווה שאם עוצר רוחו יזכה כיוסף
השליט על הארץ.

(רוקח שורש הטהרה).

מאחר שראה הערוה פעם אחת שוב מהרהר אחריה לעולם
אפילו שלא בפניה.

(תוס' סוטה ח' ע"א ד"ה אין).

כל המסתכל באשת איש נכשל ומכחיש כח יצרו הטוב והיצר
נהפך עליו למשחית.

(לבוש אבן העזר כ"א).

כל מי שהולך אחר לבו ועיניו בענין האיסור יקראנו הכתוב
"זונה" כי הוא מגביר את יצרו וחוטא.

(כד הקמח ד').

כבר התבאר כי הראיה היא יותר רע ומגונה (מעבירה עצמה)
מפני שהוא משתמש באבר הנכבד היא העין אל המגונה.

(נתיבות עולם נתיב הפרישות פ"ב).

כשהעין הוא פגום נקרא רע עין כאומרו אל תלחם את לחם
רע עין, והטעם כי כמו שפגם הברית נקרא עין כן
הפגם בבבת עין שהוא נקרא רע שמוצאו באמת הקדושה.

(ראשית חכמה קדושה י"ז).

אם מסתכל בערוה וכו' אפילו אם לא בא לידי עבירה כלל
וכו' הראי' עצמה היא גופה עבירה ופוגמת בעיני נשמתו
ובעינין עילאין.

(פלא יועץ אות ח').

כשהאדם מקדש את המחשבה והדיבור והראי' לא יוכל
היצר הרע להתגבר עליו, ואדרבה הוא כובש את

יצרו והיצר הרע אינו יכול להסיתו. (רב יבבי תהילים ל"ו ט')

שכר פרשת אמור - פרק ל' ועונש רסג

עריות הוא דבר שנפשו של אדם מחמדתו ואונסתו עליהם לעשות זולת בהתעצמות הרחקת שני דברים מהאדם והם מרחק הרגש הראות בעין ומרחק בחינת החושב, ואם שנים אלו לא יעשה אין אדם שליט ברוחו זה לכלות ממנו, כי כל שלא תהי' לו הרחקת הרגש הראות בדבר הגם שירגיש בחינת החושב לא ישלים בעצמו לכלות ממנו הכרח החשך.

(אור החיים הקדוש ויקרא י"ח ב').

ומבקש את עיניו בקדושת בוראו שלא להביט בהם ערות דבר, ואז נכון לבו בטוח בהשם מן העבירה וכו' שאין יצר הרע שולט אלא במה שעניו רואות.

(באר מים חיים משפטים).

השער הראשון לקדושה היא בשמירת העינים.

(דברי שמואל חיי שרה).

העבר עיני מראות שוא דוד המלך עליו השלום רמז לנו שיותר טוב לאדם להעביר וליקח עינו קודם שיראה בהם דבר שוא ותפל רחמנא ליצלן ועל זה יתפלל אל השם יתברך בכל עת.

(אמרי קודש מהרב הקדוש מסטרעליסק ע"ו).

שמירת עינים הוא צעד הראשון לעלות על הדרך הנכונה ולהתחזק.

(בית אברהם וישב).

עוברי דרכים וכו' כשאין לו תבלין התורה נגד היצר הרע יש לחוש שלא ילכד בעצת יצר הרע הן בראי' והסתכלות בנשים וכו' ועל כל פנים הי' ראוי שיעשה לעצמו תקנה שיתבודד לי' יום קודם יציאתו לדרך ויתקשר עצמו בו יתברך.

(תולדות יעקב יוסף וישלח).

מי שקידש עינו אז כשבא דבר רע לנגד עינו, עיניו מעצמן עוצמים את עצמן מראות ברע, ומי שקידש עינו ביותר אזי אפילו עיניו פתוחות אינו רואה את הרע שכנגד עינו כי יען שכבר קידש את עינו ביותר אזי כשבא דבר רע לנגד עינו

רסד שכר פרשת אמור - פרק ל' ועונש

עיניו כהות מראות ברע, והיינו כדרך שמספרין מהרב הצדיק הקדוש זכרונו לברכה בעל מחבר ספר מאור עינים שפעם אחת לביל שבת קודש היה מעשה ונדלק בחדרו על ידי נכרי וכשבא אל החדר לא ראה כלום והלך כעיוור הממש באפילה עד שהיכה ראשו בכותל והיינו כאמור.

(דברי ישראל תולדות).

שַׁעַר מִזְכֵי הַרְבִּים

עסקני ציבור - פרנסי הדור

אופן הנהגתם עם הציבור, מי הם הראויים להמנות פרנס על הציבור, גדולתם, מעלתם, שכרן, עונשן, סיועם. עפ"י דברי חז"ל

וכל העוסקים עם הציבור יהיו עוסקים עמהם לשם שמים, שזכות אבותם מסייעתם. וצדקתם עומדת לעד.

(משנה אבות פ"ב)

כל פרנס שמטיל אימה יתירה על הציבור שלא לשם שמים הוא ככל פושעי ישראל בגופן שיורד לגיהנום לדורי דורות.

וכל העוסקים עם הצבור. תניא ב"ש אומרים שלשה כיתות ליום הדין וכו' אבל המינין ושנתנו חתיתם בארץ החיים יורדין לגיהנום ונדונין בה לדורי דורות וכו' אמר רב חסדא זה פרנס המטיל אימה יתירה על הצבור שלא לשם שמים.

(ר"ה יז.)

שכר פרשת אמור - פרק ל' ועונש רסה

כל פרנס שמטיל אימה יתירה על הציבור שלא לשם שמים אינו רואה בן תלמיד חכם

אמר רב יהודה אמר רב כל פרנס שמטיל אימה יתירה על הציבור שלא לשם שמים אינו רואה בן תלמיד חכם שנאמר (איוב ל"ז) לכן יראוהו אנשים לא יראה כל חכמי לב.

(ראש השנה דף יז., ועיין ספר חסידים סימן קמ"ה)

פרנס המתגאה על הציבור בחינם הקדוש ברוך הוא בוכה עליו בכל יום.

תנו רבנן שלשה דברים הקדוש ברוך הוא בוכה עליהם בכל יום על מי שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק ועל מי שאי אפשר לו לעסוק בתורה ועוסק ועל פרנס המתגאה על הציבור בחנם (א).

(חגיגה ה)

(א) נוהג עליהם שררה ואינו עומד עליהם בשעת דחקם.

פרנס המתגאה על הציבור בחינם אין הדעת סובלתו.

ארבעה אין הדעת סובלתן אלו הן: דל גאה, עשיר מכחש, זקן מנאף, ופרנס המתגאה על הציבור בחנם (א) ויש אומרים וכו' (ב).

(פסחים ק"ג)

(א) שאפילו הן עצמן מתחרטין לאחר זמן ונבזים בעיני עצמן.

(ב) עיין הפירוש לעיל.

אזהרה לדיין שיסבול את הציבור כאומן הסובל את היונק.

"ואצוה" את שופטיכם (דברים א) בעת ההיא וכתוב "ואצוה אתכם בעת ההיא". אמר רבי אלעזר א"ר שמלאי

אזהרה לציבור שתהא אימת דיין עליהם ואזהרה לדיין שיסבול את הציבור עד כמה אמר רבי חנין ואי תימא רבי שבתאי (במדבר יא) "כאשר ישא האומן את היונק".

(סנהדרין ח).

ההנהגה הרבנית לא ניתנה כדי לשרור על הציבור, רק לעמוד ולשרתם

כי הא דרבן גמליאל וכוי נתן דעתו להושיב את ר' יוחנן בן גודגדא ורבי אלעזר חסמא בראש, כשעלה ליבשה שלח להם ולא באו, חזר ושלח להם ובאו, אמר להם כמדומין אתם ששררות אני נותן לכם, עבדות אני נותן לכם, שנאמר (מלכים א' י"ב) "וידברו אליו לאמר אם היום תהיה עבד לעם הזה".
(הוריות י')

המנהיגות והפרנסות על הציבור צריך לקבלה גם בתנאי שיקללו ויבזו אותו בגללה.

ר' אליעזר הוה פרנס (א) חד זמן נחית לביתיה אמר לון מאי עבדיתון אמר ליה אתא חד סיעא ואכלון ושתון וצלון עליך אמר לון ליכא אגר טב (א), נחת זמן תניין אמר לון מאי עבדיתון, אמר ליה אתא חד סיעא חורי ואכלון ושתון ואקלונך (ב) אמר לון כדון איכא אגר טוב, ר"ע בעון ממנייתיה פרנס אמר לון נמלך גו ביתא הלכו בתריה שמעון קליה דאמר על מנת מתקלל (ג) על מנת מבזייה.

(ירושלמי פאה פ"ח)

(א) אמר לבני ביתו מה עשיתם אמר ליה אתא חדא שיירא של אורחים ואכלו ושתו והתפללו עליך על אכילתן ושתיתן אמר ליה אין כאן שכר טוב מן השמים שאילו היו מבזין אותו היה שכרו כפול מן השמים.
(ב) מבזין ומקללים אותך.

(ג) על מנת שמקילין בה ומבזין בי אנו מקבלין. (רש"י).

ג' דברים מכריז עליהם הקדוש ברוך הוא בעצמו פרנס טוב.

(ברכות נה.).

התחילו היחידים מתעניין אלו שהן מתמנין פרנסין על הצבור מכיון שהוא מתמנה פרנס על הציבור ונמצא נאמן כדאי הוא מצלי.

שכר פרשת אמור - פרק ל' ועונש רסז

(ירושלמי תענית פ"א ה"ד)

אם ראית חנף ורשע מנהיג את הדור נוח לו לדור לפרוח באויר ולא להשתמש בו.

(דב"ר ה"ח)

ויקח את יהושע לקחו בדברים והודיעו מתן שכר פרנסי ישראל לעולם הבא.

(ספרי פינחס קמא)

כל קדושיו אלו פרנסי ישראל שנותנים עליהם נפשם.

(ספרי, ברכה שד"מ)

אין מעמידין פרנסים לדור אלא אם כן נותנין עצמן עליהן.

(פסיקתא זוטרתא ואתחנן)

כשיחדש הקדוש ברוך הוא את עולמו עומד בעצמו ומסדר סדרן של פרנסי הדור.

(ילקוט ישעי' תנ"ד)

שזכות אבותם מסייעתם

הסייעתא של העוסקים בצרכי ציבור להוציא לפועל מעשיהם היא מצד זכות אבות.

זכות אבותן של צבור. היא המסייעת אל העוסקין עמהן להוציא לאור צדקן ולא מצד טוב השתדלותן של העוסקים:

משה רבינו עליו השלום נענה מכח זכות אבות.

שזכות אבותם מסייעתם וצדקתם וכו'. ושבח אני את המתים שכבר מתו, כשחטאו ישראל במדבר עמד משה לפני הקדוש ברוך הוא ואמר כמה תפלות ותחנונים לפניו ולא נענה וכשאמר זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך מיד נענה, ולא יפה אמר שלמה ושבח אני את המתים שכבר מתו.

(שבת ל)

להמנות פרנס על הציבור צריך להיות גם בר אבהן שזכות אבותיו יסייעו.

שזכות אבותם כו' כשמינו את רבי אלעזר בן עזריה בישיבה בן שש עשרה שנה היה ונתמלא כל ראשו שיבות והיה רבי עקיבא יושב ומצטער ואמר לא שהוא בן תורה יותר ממני אלא שהוא בן גדולים יותר ממני אשרי אדם שזכו לו אבותיו אשרי אדם שיש לו יתד להתלות בה וכי מה היתה יתדתו של רבי אלעזר בן עזריה שהיה דור עשירי לעזרא.

(ירושלמי ברכות פ"ד)

שזכות אבותם מוסב על העוסקים עם הציבור, דאין ממנן פרנס אלא א"כ יש לו זכות אבות.

(מדרש שמואל)

וצדקתם עומדת לעד:

א"ר אלעזר א"ר חנינא בשעה שפוסקין גדולה לאדם פוסקין לו ולזרעו עד סוף כל הדורות שנאמר לא יגרע מצדיק עיניו ואת מלכים לכסא ויושיבם לנצח ויגבהו ואם הגיס דעתו הקדוש ברוך הוא משפילו שנאמר "ואם אסורים בזיקים ילכדון בחבלי עוני".

(זבחים קב)

אין לפרנס להתגאות על הציבור.

אמר רב יהודה אמר שמואל מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאול מפני שלא היה בה שום דופי (א) דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו שאם תזוח דעתו עליו אומרים לי חזור לאחוריך.

(יומא כב)

(א) משפחה ויתגאו המלכים היוצאים מזרעו על ישראל,

אבל דוד מרות המואביה אתא: (רש"י).

שכר פרשת אמור - פרק ל' ועונש רסט

**עצם המינוי להיות פרנס
ועוסק בצרכי ציבור סגולה לעשירות**

א"ר נהוראי בר אידי אמר שמואל כיון שנתמנה אדם פרנס על הצבור מיד מתעשר מעיקרא כתיב בבזק ולבסוף כתב בטלאים ודילמא טלאי דידהו אם כן מאי רבותא דמלתא.

(יומא כב)

**כל פרנס שמנהיג את הציבור בנחת זוכה
ומנהיגם לעולם הבא**

אמר רבי אלעזר כל פרנס שמנהיג את הצבור בנחת זוכה ומנהיגם לעולם הבא שנאמר כי מרחמם ינהגם ועל מבועי מים ינחילם.

(סנהדרין ט)

**כל מי שנתמנה פרנס על הציבור
ונמצא נאמן תפילתו מתקבלת.**

הגיע י"ז במרחשון ולא ירדו גשמים התחילו היחידים מתענין וכו' אלו הן היחידים אלו שהן מתמנין פרנסין על הצבור מכיון שהוא מתמנה פרנס על הצבור הוא מתפלל ונענה אלא מכיון שהוא מתמנה פרנס על הצבור ונמצא נאמן כדאי הוא מצלייא ומתענייא.

(ירושלמי תענית פ"א)

**כל המתמנה פרנס על הציבור נמנה יחד
עם כל הגדולים - פרנסי הדור.**

רבי יוסי עאל לכפרה בעא מוקמא לון פרנסין ולא קבלון עליהון, ועל ואמר קומיהון בן בבי על הפקיע, ומה זה שנתמנה על הפתילה זכה להימנות עם גדולי הדור אתם שאתם מתמנין על חיי נפשות לא כל שכך (א).

(ירושלמי פאה פ"ח)

רע שכר פרשת אמור - פרק ל' ועונש

(א) היה רוצה למנות גבאין מבני העיר ולא קבלו ממנו שהיו בורחים מן השררה אמר ליה הלא תראו בן בבא על הפקיע ממונה על הפתילות ומה זה שלא היה רק התמנות קלה על הפתילות זכה להמנות עם הממונים אחרים גדולי הדור ובמתניתין בשקלים נמנו כל שכן אתם כו'.

ר' חגי כשהיה ממנה פרנס היה נותן לו ספר תורה בזרועו.

ר' חגי בר הוה מקים פרנסין הוה מטעין לון אורייתא (א)
לומר שכל שררה שניתנה מתורה ניתנה שנאמר בי מלכים ימלוכו בי שרים ישורו.

(ירושלמי הוריות פ"ג)

(א) לקח ס"ת ונתן להם לטעון אותה בזרועו לומר לך שאין ראוי להיות מנהיג אלא מי שהוא בן תורה ומצדה כל השררה והכבוד שנאמר בי מלכים וגו' גם כדי להורות שכל המנהיגות צריכה להיות בדרך התורה.

הראשים ובעלי השררה חובתם להשתדל אצל המלכות עבור העם.

אתם נצבים היום כולכם וגו'. רבי יהושע דסיכנין בשם רבי לוי, משה על ידי שצפה ברוח הקדש שעתידין ישראל להסתכר (א) במלכות וראשיהן עומדין על גביהן הקדים ראשים לזקנים.

(ירושלמי הוריות פ"ג)

(א) להסתכר. להסתגר ולהיות נמסרין ביד המלכיות וראשיהן עומדין להשתדל עליהן לפיכך הקדימן שאם אין ראשים משתדלין לפייס את המלכות אין כח ביד הזקנים ללמוד תורה.

אין אדם עולה לגדולה אלא אם כן מוחלין לו עונותיו.

רבי זירא הוה מיטמר למסמכיה דאמר רבי אלעזר לעולם הוה קבל וקיים, כיון דשמעה להא דאמר רבי אלעזר אין אדם עולה לגדולה אלא אם כן מוחלין לו על כל עונותיו אמצי ליה אנפשיה.

שכר פרשת אמור - פרק ל' **ועונש** רעא

(סנהדרין י"ד)

זכות אבות קיימת לדורות ולדורי דורות.

שזכות אבותם מסייעתן. מתהלך בתומו צדיק וגומר אשריהם הבנים שיש זכות לאבותם שזכותם עומדת להן אשריהן ישראל שזכות אברהם יצחק ויעקב עומדת להם בזכותן היה הקדוש ברוך הוא מצילן כשהיו במצרים, מה כתיב וישמע אלקים את נאקתם וכו', וכשיצאו בזכותן יצאו שנאמר כי זכר את דבר קדשו וגו', ויוציא עמו בששון וגו', כשעשו את העגל מה כתיב זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך וגו', בימי אליהו מה כתיב אלקי אברהם יצחק וישראל וגו', כך בכל דור ודור זכות אבות עומדת להן.

(אגדת בראשית פרשה י')

כמה גדול שכר הדיינים הטרוזים עם הציבור.

ואתם מעלה אני עליכם וכו': רב חסדא ורבה בר רב הונא הוו יתבי בדינא כולי יומא הוה קא חליש ליבייהו, תנא להו רב חייא בר רב מדפתי (א) ויעמוד העם על משה מן הבקר עד הערב, וכי תעלה על דעתך שמשה יושב ודן כל היום כולו תורתו מתי נעשית, אלא לומר לך כל דין שדן דין אמת לאמתו אפילו שעה אחת, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית. כתיב הכא ויעמוד העם על משה מן הבקר עד הערב, וכתיב התם ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד.

(שבת י')

(א) שגדול שכר הדיינים ולא יצטערו.

כמה גדולה היא מעלת העוסק בצרכי ציבור.

ר' ירמיה אמר העוסק בצרכי צבור כעוסק בד"ת.

(ירושלמי, ברכות דפ"ה)

העוסקים בצרכי ציבור ומבטלים מתורתו כדי להעמיד

רעב שכר פרשת אמור - פרק ל' ועונש

הדת על תילה מקבלים שכר כאילו היו יושבים ועוסקים בתורה.

אמר ריש לקיש פעמים שביטולה של תורה זו היא יסודה (א), דכתיב אשר שברת אמר ליה הקדוש ברוך הוא למשה יישר כחך ששברת.

(מנחות צט)

(א) כלומר, מקבל שכר כאילו יושב ועוסק בתורה.

הכופה את חבירו לעשות מצוה הוא כמו שהוא בעצמו עשה המצוה.

אמר רבי אבהו כל המעשה את חבירו לדבר מצוה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה (א), שנאמר "ומטך אשר הכית בו את היאורי", וכי משה הכה את היאור, והלא אהרן הכהו, אלא לומר לך כל המעשה את חברו לדבר מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו.

(סנהדרין צט)

(א) לאותו דבר מצוה.

הנטפל לעושי מצוה הוא כהעושה מצוה.

על פי שנים עדים או שלשה עדים אם מתקיימת העדות בשנים למה פרט הכתוב בשלשה כו', ר' עקיבא אומר לא בא השלישי להקל אלא להחמיר עליו לעשות דינו כיוצא באלו, אם כן ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה, על אחת כמה וכמה שישלם שכר טוב לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה.

(מכות ה')

פרשת בהר - פרק ל"א

פתיחה

בו יבוארו עניני ברית הערבות שקיבלנו והתחייבנו במצוות ה' **"בְּהַר סִינַי"** להיות ערב על כל איש ואיש מבני ישראל, שכל אחד ואחד נענש מכוח חיוב הערבות כמו שכתוב (ויקרא כו, לז), **"וְכָשְׁלוּ אִישׁ בְּאָחִיו"** וכמבואר ברש"י שם: ומדרשו **"וכשלו איש באחיו"** זה נכשל בעונו של זה, שכל ישראל ערבין זה לזה, (ועיין סנהדרין דף כ"ז:).

כל זה מלוקט מדברי חכמינו זכרונם לברכה בש"ס בבלי וירושלמי, מדרשים זוהר הקדוש, תיקונים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי האחרונים זללה"ה, המקיפים כללים יסודיים ועיקריים הנוגעים לחיוב הערבות עבור הזולת, ודבריהם הקדושים חוצבים להבות אש, מלהיבים נפש האדם להזהר מאד בענין תוכחה, ערבות ומחאה כאשר יראה הרואה. תקותינו כי דבריהם הקדושים יעשו רושם בלבבות בני ישראל, להסיר המכשלה הזאת מאחינו בני ישראל בכל מקום שהם, שלא יכשלו בעוונות הזולת. והתועלת הרבה להנזהר בדברים אלו למחות ביד עוברי עבירה בזה ובבא.

הספרים האלו של "שכר ועונש" לבאר גודל חיוב הערבות תוכחה ומחאה בשכר ועונש נדפסו לתכלית אשר ראיתי כתוב בספר הישר לרבינו תם^נ זכרונו לברכה וזה לשונו: "וצריך לקנא לעובדי עבודה זרה המענים נפשותם והולכים באפסי ארץ ויוציאו ממונם בהבל וריק, ואם הפתאים והשוטים עובדי עבודה זרה עושים כן, על אחת כמה

רעד שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש

וכמה העובד לאדון העולם צריך לעשות כפל כפליים, עד כאן לשונו.

בפרשיות בְּהַר בְּחֻקוֹתַי יבוארו אם ירצה השם, החיוב הגדול המוטל על כל אחד מישראל לעורר את חבירו על גודל ענין השכר והעונש¹ וחיוב הערבות תוכחה ומחאה, יראת שמים ואהבת שמים, כמו שכתוב (קהלת י"ב)

ב) וזה עיקר כוונתנו בפרשת קריאת שמע שאנו אומרים בכל יום: א-ל מלך נאמן, וזו הכוונה: א-ל מלך נאמן - לשלם שכר ועונש. ואחר כך אומרים (דברים יא, יג - כא), "והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי" - השכר. "השמרו לכם וגו'" - העונש רחמנא ליצלן, ואחר כך מסיים: "וקשרתם אותם לאות על ידכם והיו לטוטפות בין עיניכם וגו' וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך, למען ירבו ימיכם", (עיין רש"י). [ועיין בבעל הטורים על הפסוק "וכתבתם על מזוזות ביתך" (שם פסוק ב'), וסמך ליה "למען ירבו ימיכם", שעל ידי המזוזה לא יבוא המשחית אל בתיכם (עיין מנחות דף ל"ב עמוד ב') וסמך ליה "אם שמור תשמרון" על שם ה' שומרך, ה' צלך על יד ימינך (תהלים קכא, ה. מנחות דף ל"ג עמוד ב')].

השכר של הנחת תפילין כהלכתה

למען ירבו ימיכם - מאן בעי חייו?

גדולה מצות תפילין, שכל המניחן [על מקומן] מאריך ימים,

שנאמר ה' עליהם יחיו, אותם שנושאים עליהם שם ה'

בתפילין יחיו (גמרא ורש"י ומנחות מ"ד ע"ב)

הלכה מבוררת בשו"ע ואחרונים, ש"כל התפילין של ראש" צריך להיות למעלה מתחילת צמיחת השערות של המצח.

א. מקום הנחת תפלה של ראש, מהתחלת עיקרי השער ממצחו, עד סוף המקום שמוחו של תינוק רופס. (שלחן ערוך אורח חיים סימן כו סעיף ט)

ב. ורבים נכשלים באיסור זה, ועיקר התפילין מונח על המצח ועוברים על איסור דאורייתא, דכל התפילין צריכין להיות במקום שיש קרחה, דהיינו שיהיה אפילו קצה התחתון של התיתורא

מונח על מקום התחלת עיקרי השער. אכן אין להשגיח למי שיש לו שערות ארוכות ששוכבים עד חצי המצח להניח שם התפילין, כי התחלת מקום התפילין צריך להיות מהתחלת עיקרי השער שבפדחת מלמעלה. ויותר טוב להניח קצת למעלה משיעור זה, דהא מקום יש בראש להניח שתי תפילין, כדי שלא ישמט למטה על המצח, וכל המניח על המצח הוא מנהג קראים ולא עשה המצוה.

ג. וכל בעל נפש יזהיר לחביריו וילמדם שלא יכשלו בזה, כדי שלא יהיו חס ושלום בכלל פושעי ישראל בגופן, דזהו קרקפתא דלא מנח תפילין, וגם הברכה הוי לבטלה, דתפילין שמונחין שלא במקומן הוי כמונחין בכיסן. (משנה ברורה בשולחן ערוך שם סעיף קטן לג)

הערה: גם הקשר מאחורי הראש, צריך להיות במקום הראוי, ואם לאו, אין יוצאים מצות תפילין, וליתר פרטי הדינים, עיין היטיב בשולחן ערוך אורח חיים (סימן כז סעיף י, ובמשנה ברורה, ובשערי תשובה שם).

ד. "אחד הניח תפילין של ראש והיה למטה מהשערות על המצח, ואמרתי לו שצריך לחזור ולהניחם כראוי, ולקרות עוד הפעם קריאת שמע". וכתב בסידורו "דעת קדושים" בכל קיבוץ לתפלה יש לייחד איש אחד משגיח על זה, שלא יצא משהו מעיקרי השער. (אשל אברהם להגאון הצדיק מבוטשאטש, מהדורא קמא סימן כז)

ה. מי ששערותיו גדילין על המצח בעיגול, צריך לזהר בזויות היתירתא דלמטה, שיהיו מונחין במקום עיקרי השערות, שהרי ריבוע דתפילין הוא הלכה למשה מסיני, ואם כן צריך כל התפילין להיות במקום החיוב. (מסגרת השלחן על קיצור שולחן ערוך סימן י' סעיף ג.)

ו. איש זקן שנשרו שערות ראשו וכן הקרח, אף על פי שאין להם עתה שער בראשם, יניחו התפילין במקום שהיה בו שער מקודם. (כף החיים סימן כז בשם הבן איש חי וספר חיים ושלום שם)

ז. הן בעון עינינו הרואות כי הרבה נכשלין בזה, ומניחין התפילין ממש על מצחן, אף שלפעמים מוחין בהם הרואים והוא

רעו שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש

"סוף דבר הכל נשמע את האלוקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם", (ועיין ברכות ו:), ואיתא במסכת שבת (דף לב:): אמר רב יהודה לא ברא הקב"ה את עולמו אלא כדי שייראו מלפניו שנאמר (קהלת ג') "והאלוקים עשה שייראו מלפניו, וכן אמר רבי חנינא משום רבי שמעון בן יוחי אין לו להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים בלבד, (ברכות לג:).

מכאן אנו רואים כי עיקר² עבודתינו הוא: "את מצוותיו שמור", שאדם צריך להיות תמיד עומד ומצפה שיזכה

נותנן למעלה, לא הועילו בזה, שחזורין ונופלין, ה' הטוב יכפר בעדם, וראוי ליראי ה' ולחושבי שמו לעמוד בפרץ וליקח התפילין ולקצר הקשר, באופן שיהיו מונחין במקומן. (חסד לאלפים סעיף קטן ז').

[והוא נותנן למעלה כו', - כונתו: דאפילו על זה הזמן מעט, שהוא למעלה, אינו נחשב שהוא במקומו הנכון, דכיון דנופל אחר כך, מוכח, שבשעה שהיה למעלה לא היה מהודק].

[הערה: הרצועות של ימינו אלה נמתחין ביותר, על כן צריך ליזהר מאד, ביחוד לאחר שמסתפרים, שהתפילין לא ירדו למטה ממקום צמיחת השערות, ובאם כן צריך להקטן את קשר הרצועה].

ונסיים בדברי הרא"ש: (בהלכות קטנות הלכות תפילין סימן כ"ז), ח"ל:

"שנו חכמים: ליום הדין, אם היה זהיר במצות תפילין כפ זכות מכרעת, ואם פשע בהם כפ חובה מכרעת, שאין לך גדול בכל מצות עשה שבתורה יותר ממצות תפילין, שהוקשה כל התורה כולה לתפילין, שנאמר למען תהיה תורת ה' בפיך, לכן צריך כל אדם ליזהר במצות תפילין" (הרא"ש, בהלכות קטנות הלכות תפילין סימן כ"ז).

ג) עיקר בריאת האדם בעולם הזה הוא בשביל לנסותו בנסיונות אלו ולדעת את אשר בלבבו - אם יפנה לבבו אחרי אלהים אחרים, שהם תאות הגוף המשתלשלים מסטרא אחרא ובהם חפץ, או אם חפצו ורצונו לחיות חיים אמיתיים

שכר פרשת בהר - פרק ל"א **ועונש** **רעז**

לעשות רצון הבורא ברוך הוא באמת. ורצון ה' הוא דבר אחד בלבד: **"אוצר של יראת שמים"**. כמו שכתוב **"יראת ה' היא אוצרו"**.

יהודי בלי יראת שמים בלי אהבת השם אינו שוה כלום

בואו ונחשוב קצת מה חסר לנו בדור הזה, ברוך השם יש לנו הרבה ישיבות, הרבה תורה, (עשרות אלפים אנשים לומדים דף היומי בבלי וירושלמי, ועוד), יש לנו הרבה חסד, יש לנו הרבה בתי מדרשים בנינים גדולים להפליא בארץ ישראל ובחוץ לארץ, הבתי כנסיות מלאים מתפללים, תלמודי - תורה מלאים ילדים, ובתי חינוך לבנות מלאים ילדות, ולכאורה נראה שהדור שלנו הוא דור דעה, אם כן השאלה מה אנתנו רוצים להוסיף לדור חשוב כזה?

תשובה: אנו מתפללים בתפילות ברכת החודש **"חיים שיש**

בהם יראת שמים ויראת חטא", ואחר כך מתפללים חיים שאין בהם בושה וכלימה וכי'. וצריך להבין המשך התפילות האלו, מהי השייכות של יראת שמים ויראת חטא לבושה וכלימה? אתמהה.

ואפשר לפרש בהקדם מה דאיתא במסכת שבת (דף ל"א עמוד א') אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו,

המשתלשלים מאלקים חיים אף שאינו יכול. (לקוטי אמרים [תניא], אגרת הקודש יא).

וכן איתא בספר עבודת הלויים: העיקר הוא הרצון, שהאדם יהיה תמיד עומד ומצפה מתי אזכה לעשות רצון הבורא ברוך הוא באמת - אף על פי שאינו יכול, יהיה לו רצון.

כל עבודת האדם בכל יום, להיות הרצון והחשק תמיד רק לעשות רצון המקום בכל לב ונפש. (מכתבים ומאמרים מבעל השפת אמת [גור] מכתב כה)

רעח שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש

נשאת ונתת באמונה¹, קבעת עתים לתורה², [לקבוע עתים לתורה דבר קצוב שלא ימשך כל היום לדרך ארץ] עסקת בפריה ורביה³, [היינו

ד) ועיין מהרש"א בחידושי אגדות: מה שיש לדקדק אהא דאמרינן פרק קמא דסנהדרין תחילת דינו של אדם על דברי תורה כו', מפורש שם. [ואיתא במסכת סנהדרין (דף ז) אמר רבי המנונא אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה וכו', והיא לכאורה סתירה למה שכתב כאן, (ועיין בתוספות שהקשו על זה, ותיצרו בבי' פנים, עיין שם)]. ואפשר לפרש על פי מה שכתבו הספרים דהא בהא תליא, וב' השאלות באים כאחד, כי אם היה לו אמונה בהשגחתו יתברך שמו, היה לו די זמן ללמוד, שהעת שחוטפים למען כבוד תורתו יתברך, לא יגרום בשום אופן העדר או חיסרון בפרנסתו, ומעתה אין כאן סתירה, כי השאלה על נשאת ונתת באמונה היא גם כן על דברי תורה, ועיין עירובין (דף נ"ד:), ואין כאן מקומו להאריך].

והנה להגיע לאמונה פשוטה צריכה להיות תמימות ככתוב בתורה (דברים יח, יג) **"תמים תהיה עם ה' אלוקיך"** ופירוש רש"י ז"ל: **התהלך עמו בתמימות ותצפה לו, ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך תקבל בתמימות, ואז תהיה עמו ולחלקו** (ספרי ס"ו). (ועיין ברמב"ן ואור החיים הקדוש מה שכתבו בזה).

ובספר בית אברהם (פרשת ויגש) מבואר שלא רק בענינים הנוגעים אל הגוף צריך להיות תמים, אלא **אפילו בענינים הנוגעים אל הנפש ועבודת ה' צריך ללכת בתמימות**, כי יש כאלו שהם מתיגיעים בעבודת ה' בכל כוחם ונפשם ואין רואים סימן ברכה בעבודתם, והעצה לזה - **"תמים תהיה עם ה' אלוקיך** (דברים יח, יג), ולהתחזק בבטחון בה', ולא יפול ביאוש, חס וחלילה, **כי רוצים לנסות מן השמים את מדת הבטחון שלו, ולא יפנה לטענות יצר הרע שהוא כל כך רחוק מה'** - רק יתחזק לעמוד בנסיון. ובכל מצב יש לעבוד את ה'. וכפי שביאר ה"חפץ חיים" על הפסוק "המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא" (שמות ג, ה) - רוצה לומר, כשאדם בצרה ומצוקה, גם אז - **באותו מצב ובאותה שעה - קודש הוא, אפשר שרצון ה' הוא דוקא בעבודה מאותה שעה הדחוקה.**

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש רעט

חוסן] צפית לישועה¹, [לדברי הנביאים], פלפלת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר [היינו דעת], ואפילו הכי **אי יראת ה' היא אוצרו אין, אי לא לא²**, משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור חטין לעליה הלך והעלה לו, אמר ליה, עירבת לי בו קב חומטין [ארץ מלחה ומשמרת את הפירות מהתליע] אמר ליה לאו, אמר ליה מוטב אם לא העלית. תנא דבי רבי ישמעאל, מערב אדם קב חומטין בכור של תבואה ואינו חושש³.

ואפילו אם לבו קשה כאבן, זה סימן טוב, כמו שמבואר בב"א (פרשת בא) וז"ל: כמו מן מרגלית יקרה הנמצאת במעמקי הים ועליה אבן כבדה מאד, וצריך יגיעה מרובה ועבודה קשה מאד לנפץ את האבן עד שמוצאים את המרגלית, כמו כן **כשרואה לבו קשה כאבן, זהו סימן שבו טמון מרגלית ואוצר יקר.**

(ה) ועיין מהרש"א בחידושי אגדות: שני עתים אחד ביום ואחד בלילה, כהא דאמרינן יזיף ביום ופרע בלילה.

(ו) ועיין מהרש"א בחידושי אגדות: לא אמר קיימת, אלא עסקת, דהיינו להשיא יתום ויתומה, עד כאן לשון קדשו. ומדברי המהרש"א מבואר דלאו דוקא יתום ויתומה, אלא כל מי שקשה לו לעסוק לבד בזיווג, מצווה לעזור לו, ומטעם זה היה הענין אצל הרבה צדיקים לעסוק בעזר הזיווגים. כידוע שהמהרי"ל היה עוסק בשידוכין לפרנסה. והגאון הקדוש בעל חת"ם סופר גם כן עסק בשידוכין ופעם אמר לבתו בערב יום הקדוש לפני כל נדרי שתלך תיכף ומיד לסיים איזה שידוך שנמשך כבר זמן רב. ויש כמה מכתבים מהגאון הקדוש משינאווא, ומבעל חזון איש וצ"ל. (ועיין ברש"י ז"ל במסכת ראש השנה דף כ"ט דיבור המתחיל אף על פי שיצא מוציא, שכל ישראל ערבין זה לזה במצוות).

(ז) ועיין מהרש"א בחידושי אגדות: דהיינו ישועות בלשון רבים, לפי שהמצפה ומקוה לישועה בכל שעה הם רבים.

(ח) ועיין מהרש"א בחידושי אגדות: משל כו' העלה לי חטין כו', דהיינו להעלותן לאוצר אין להם קיום אי לאו חומטין, הכי נמי ביראת ה' נתקיימו כולן באוצר הזה, ודו"ק.

(ט) שבת לא.

וכמו כן מבואר בתורתנו הקדושה (דברים י" י"ב) "ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוקיך". (ועיין קב הישר פרק ד'). והבא ליטהר^א מסייעין אותו (יומא לח, ב).

במאור עינים פרשת שמיני בשם הבעל שם טוב זי"ע, שכל הפחדים אפילו בבעלי חיים המגיע לאדם, היא כוונת השם ברוך הוא להפחידו כדי שיזכור לירא את ה', וכו', עיין שם.

(י) "מה ה' שואל מעמך" (דברים י, יב) - שבאמת גם היראה מאתו יתברך, רק הפרוש - ששואל "מעמך" ליראה. פירוש, שתמצא לכל הפחות להיות לך מדת היראה. (שאירת ישראל, ליקוטים ד"ה הכל).

"מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה" (דברים ה, כו). הנה לכאורה נראה לומר, בודאי יראת שמים היא בידי שמים, ולולי עזרתו יתברך שמו לא יגיע אחד מאלף ליראה את ה', חוץ ממתי מעט אשר אינם צריכים סעד לתמכם, כאבות ומשה רבינו עליו השלום וכיוצא, אבל זולתם ראה כמה תפלות התפלל דוד המלך עליו השלום בתמניא אפין על ככה. אך מה שאינו בידי שמים (ברכות לג, ב) היא הבחירה שבלב שישתוקק אדם וירצה להיות עובד ה' ויתפלל על ככה, אותה השתוקקות לבד אינה בידי שמים, והיא מבחירת אדם, על כן אמר "מי יתן והיה לבבם זה ליראה אותי". לא אמר מי יתן ויראו אותי, שזה אינו בידם, אלא מי יתן והיה לבבם זה ליראה, שיהיה חמדה בלבבם ליראה. (חתם סופר, פרשת ואתחנן, דיבור המתחיל מי).

(יא) הקדוש ברוך הוא אינו מסייע רק להבא מעצמו לטהר, הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. ולכן רק אם רצון האדם הוא לכבוש את יצרו הרע ולבחור בטוב מעצמו, אז הקדוש ברוך הוא עוזר לו כשלא יספיק כוחו. ואם כן, שכר הצדיקים במעשיהם הטובים הוא על המחשבה והרצון הטוב בלבד. (מנחת עני, פרשת אמור ד"ה ועוד).

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש רפא

עוד מובא במדרש רבה פרשת וארא (סי' י' ופרשת ויקרא כ"ב) שהקב"ה אומר לנביאים: **"אם אין אתם הולכים בשליחותי יש לי צפרדעים"**^ב **ובעל חי שהולכים בשליחותי"** עיין שם.

אנו נמצאים במצב מאוד מאוד קשה עם כל כך הרבה אסונות שמתרבים עלינו יום ויום. אנשים שמתפוצצים עצמם יחד עם כל הסובבים אותם הפך רחמנא ליצלן לדבר הרגיל, וכאילו כך הוא מנהגו של עולם לא עלינו, ובעוונותינו הרבים הגענו לזמן כזה שמחנכים את הקהל להתכונן לאסונות, ולא זו בלבד אלא שרואים בזה כאילו היה מוכרח המציאות רחמנא ליצלן, ובכל יום מחכים לראות מה ילד יום, והעם אינם יודעים ומבינים מה אפשר לעשות בכדי לעצור האסונות הרבים האלה, ולהוציא אותנו מהמצב הקשה הזה.

הגענו למצב איום ונורא, ל"דס ואש ותמרות עשן!"

צריכים לעורר הרבים: **עורו ישינים משינתכם, הקיצו מתרדמתכם!!** צרות מבהילות פוקדות אותנו לאחרונה, אין לך יום שאין קללתו מרובה מחברתו, אנשים

יב) ראה פסחים (דף נ"ג עמוד ב'), מה ראו חנניא מישראל ועזריה שמסרו [עצמן] על קדושת השם לכבשן האש, נשאו קל וחומר בעצמן מצפרדעים, ומה צפרדעים שאין מצווין על קדושת השם כתיב בהו (שמות ז') "ועלו בביתך וגו' ובתנורריך ובמשארותיך", אימתי משארות מצויות אצל תנור הוי אומר בשעה שהתנור חם, אנו שמצווין על קדושת השם על אחת כמה וכמה, עד כאן לשון הגמרא, שם. וראיתי דבר נפלא בספר י"ג אורות (דף קס"ז): שהצדיק הקדוש רבי מאיר מפרימישלאן זצ"ל אמר להרה"ק משינאווא זצ"ל: דעו שמשיח לא יבוא בזכות "סאנעטארסקע יודעלעך" [יהודים חשובים, רבנים וכדומה] אלא בזכות החיילים היהודים (שנתפסו על כרחם לצבא ושמרו שבת, כשרות וכדומה במסירות נפש).

רפב שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש

חולים מתייסרים ביסורים נוראים על ערש דוי, ומתים צעירים כשמניחים אחריהם אלמנות ויתומים דוויים וסחופים, וכן שאר צרות רבות מתרבים מיום ליום השם ירחם.

והאחרון הכביד, האסון הנורא של שריפת בניינים גדולים שנתפוצצו על ידי מחבלים, והמפולות הנוראות שלאחר כך, שאירע לאחרונה לעיני כל ישראל בסמוך ונראה למקום מגורם, שבתוכם נהרגו רבים מאחינו בני ישראל בדי' מיתות בית דין, ולא היה ביד מישהו להושיעם. הקדוש ברוך הוא מראה לנו שאי אפשר להסתתר ולהשתמר מן הסכנות הצפויים לנו והאורבים עלינו, ואף מלכות חזקה ועצומה כ"אמעריקא" אין בכוחה להגן עלינו!

כבר הגיעה העת והעונה שנפסיק לרגע קט ממרוצת היום - יום ולעשות חשבון נפש אמיתי ולשאול מעצמינו "מה עשה אלוקים לנו" ו"מה חרי האף גדול הזה"? ולא כרבים מעמי הארץ האומרים שאין אתנו יודע עד מה, מה זה ועל מה זה, ובהדי כבשי דרחמנא למה לך, וכו' וכו'. ועל זה צועק הנביא (ירמיה ב, ט) [וכי] "לשוא הכיתי את בניכם? [אם] מוסר לא לקחו!"

בודאי שהרבה מאד יש לנו לתקן, ובפרט בעניי קדושה וצניעות, ובעיקר בייסוד כל עניי ה"יהדות" וקיום המצוות עם "תוכן ורגש פנימי" ואמיתי, ולא רק בצורה "חיצוני" כמצות אנשים מלומדה, וכל אחד ואחד צריך לחפש נגעי לבבו אשר עליו לתקן.

אבל אחרי כל התיקונים, עלינו לדעת שהתורה הקדושה מלמדת אותנו בדברים ברורים ומפורשים, שנדע מהו ה"גורם העיקרי" למאורעות כאלו, ומן האמת הזו אי אפשר להתעלם ולברוח בשום אופן!

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש רפג

הנביאים וחכמינו זכרונם לברכה הקדושים מודיעים לנו בלשון ברורה מאוד, שכל התיקונים לא יועילו להסיר החרון האף הגדול של "צרות רבות" מן הדור, כל עוד שלא נתקן בראש וראשונה את עניני **התוכחה בשכר ועונש**,³

(ג) הספר הזה מפיץ אור נוגה, ומורה באצבע על גודל חומרת חיוב הערבות והתוכחה המוטל על כל איש ואיש מישראל על חבירו, ושעם ישראל מאוחדים כגוף אחד, והעונשים הנוראים שנתחייבו על ידי הערבות, ומתבאר בזה איך לקיים מצות התוכחה ומחאה כמבואר בש"ס ופוסקים ועיין שבת (דף נד.), ובשבת (דף קיט). שחורבן ירושלים היה על שלא הוכיחו זה את זה, וראה (ב"מ דף ל) שאפילו תלמיד לרב חייב להוכיח אפילו מאה פעמים, ובסנהדרין (דף כח). "וכשלו איש באחיו איש בעון אחיו", מלמד שכולם ערבים זה לזה, והוא שהיה בידם למחות ולא מוחו, וכל הנגעים באים על מניעת התוכחה כמבואר בזה"ק (חלק ג' דף מ"ו: עיי"ש).

חוב קדוש מוטל על כל אחד ואחד מישראל לעמוד על המשמר להיות בעזרתם של כל עם ישראל בתורה ועבודה וגמילות חסדים ובעניני מילה, חינוך, חופה וקדושין, מקוואות כשרות, טהרת המשפחה, כשרות, ועוד. ולקיים דברי חז"ל (סנהדרין לז:) **"כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא"**, כמבואר בש"ס ופוסקים.

וראיתי בספר אחד שהצדיק הקדוש רבי משה לייב מסאסוב זי"ע, נכנס לבית המדרש ושמע איך שחסידיו פלפלו במשנה סנהדרין (דף לז), **כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא** ורש"י הקדוש מבאר המשנה של **"כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא"**, וכו': **שמאדם אחד יוצא עולם מלא ממש**, וכל אחד אמר חשבון שלו, כמה אנשים שיוצאים מאדם אחד, כדי לדעת בדיוק החשבון כמה אנשים שיכולים להציל אם מצילים רק נפש אחת מישראל, ואמר רבי משה לייב מסאסוב זי"ע, למה אתם צריכים לעשות חשבונות, הלא אנו רואים בתורתנו הקדושה **שמ"אדם הראשון לבד יצא ממש עולם מלא**. ואין כאן מקומו להאריך בזה, רק נציין כמה מראה מקומות

ערבות ומחאה. דמכיון שאלו הם יסודי עמודי העולם, הרי כל רפיון שבזה גורם לחרון אף גדול ולהתמוטטות העולם.

ונבוא לבאר הענין בעזרת ה', ונקדים מה שכתב הרמב"ן ז"ל בפתיחתו על התורה וזה לשונו: "יש בידינו קבלה של אמת, כי כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה שהתיבות מתחלקות לשמות, דרך משל כי פסוק בראשית ברא אלקים יתחלק גם לתיבות אחרות, וכל התורה כן, מלבד צירופיהן וגימטריותיהן של שמות, וכבר כתב רש"י ז"ל במסכת סוכה (מ"ה ע"א) כי השם הגדול של ע"ב באיזה ענין הוא בגי' פסוקים

להמעינים, בשו"ת תשב"ץ (ח"ב תשובה מ"ז), שו"ת הריב"ש (תשובה תל"א) שו"ת בנימין זאב (תשובה רפ"ב, ש"ג), מהרלב"ח (תשובה ע"ו).

וידוע שבמצות צדקה אין לך דבר שהוא קודם לפדיון שבויים כמבואר ברמב"ם (פרק ח' ממתנות עניים הלכה י') וז"ל: **פדיון שבויים קודם לפרנסת עניים ולכסותן, ואין לך מצוה גדולה כפדיון שבויים וכו'.** והמעלים עין לעזור לאחינו בני ישראל בכל מקום שהם, הוא יותר חמור ממעלים עין מפדיון שבויים שהרי הוא כבר פדוי ואין כאן נסיון הממון הגדול לפדותו, רק לעזור לו שיוכל לקיים עיקרי ויסודי הדת. **ועל ידי ששולחים לחבירו ספרים על יסודי הדת יכולים בנקל להצילו.**

וז"ל הרמב"ם שם, "והמעלים עיניו מפדיונו הרי זה עובר על "לא תאמץ את לבבך", ו"לא תקפוץ את ירך", ועל "לא תעמוד על דם רעך", וביטל מצות "פתוח תפתח את ירך לך", ומצות "וחי אחיך עמך", "ואהבת לרעך כמוך", ו"הצל לקוחים למות" והרבה דברים כאלו, ואין לך מצוה רבה כפדיון שבויים, עכ"ל, וכלשון הזה כתב המחבר שם בסעיף ב', עיי"ש. אם כן הגע בעצמך מה לגבי פדיון שבויים שהיא הצלת הגוף מסכנה נאמר להלכה שנתנית צדקה כדי לפדותו היא קודמת לכל, אם כן מכל שכן וקל וחומר בנידון שלפנינו שאנו תובעים עליה דהיינו הצלת הנשמות והגופים השבויים. ואשרי חלקם של אותם הנטפלים למצוה רבה של זיכוי הרבים לקרב לב ישראל לאבינו שבשמים ולהציל עם ישראל, וה' יהיה בעזרם, ויהי חלקינו עמהם.

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש רפה

ויסע ויבוא ויט בפרשת בשלח וכו', (וראה בספר הקדוש קב הישר פרק ס"ה).

[והנה שם ע"ב שמות של הקדוש ברוך הוא מובא ברש"י (סוכה מ"ה ריש ע"א ד"ה אני והוא בגימ' אנה ה') יוצאים מן הפסוקים ויסע ויבא ויט. ובוה המזמור מרומזים כל אותיות של ע"ב שמות יי, ועיין בתוי"ט ובאוהחה"ק שם. ובספרי

(יד) ע"ב שמות הירוצאים משלשה פסוקים אלו (שמות יד, יט-כא):
"ויסע מלאך האלקים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם, ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמוד מאחריהם".
"ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל, ויהי הענן והחושך ויאר את הלילה, ולא קרב זה אל זה כל הלילה".
"ויט משה את ידו על הים, ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה, וישם את הים לחרבה ויבקעו המים".

בכל פסוק יש ע"ב אותיות, וכל שם ושם משלש אותיות פסוק אחד ישר, ואחד הפוך (למפרע) ואחד ישר. (זוהר ויקרא קנא):
ועיין מזה בזוהר שמות נב, ער. ויקרא נא: זו"ח פרשת אחרי, ד"ה פתח. תקוני זוהר, תיקון ע קז: תקוני זו"ח קיח. ע"ח שער נו"ן פ"ד, שענה"כ ק"ש דיוצר סוף דרוש ה'.

ועיין רש"י סוכה מ"ה ריש ע"א ד"ה אני והוא בגימ' אנה ה' ועוד משבעים ושתים שמות הן הנקובים בשלש מקראות הסמוכין בפרשת בשלח ויסע ויבא ויט וכו', וראה בפ' ר"א ב"ע שמות ל"ג כ"א ובפסיקתא זוטרותא בשלח י"ד כ"א דע כי אלו שלשה פסוקים ויסע ויבא ויט כל אחד ואחד יש בו ע"ב אותיות כנגד ע"ב שמות, ומהם אתה מוצא שם המפורש אות מן הראשון ואות מן האמצע ואות מן האחרון וכו', ותמצא זה השם בספר הישר והוא הנקרא וה"י יל"י סי"ט על"ם כו'.

וראה במגלה עמוקות אופן קע"ט שכתב שם של ע"ב יש בו כל כ"ב אותיות חוץ מאות ג', וכן בשלשה פסוקי ימין שבתורה ימינך ה' נאדרי בכח, נטית ימינך, מימינו אש דת למו יש בכל אחד כל אותיות ולא נעלם רק אות גימל, וכן בפסוק וללוי אמר תומיך ואוריך, ג"כ נעלם ג', וכן בפסוק ארון וכפורת וכרובים (ועי' בכלי יקר ושפתי חכמים תרומה כ"ה י"א אות ק'), וכן בפרשת סוטה וכן בכל

הבעש"ט מובא, שכשאמר הקב"ה "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו", מקשים המפרשים מה היה לו למשה רבינו עליו השלום לעשות בעת צרה חס ושלום אם לא לצעוק אל השי"ת; ואז עם טוט וויי שרייט מען. ומתמצים המפרשים, שהיות והי' הקטרוג גדול, שהסמ"ך מ"ם טען הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, והשם יתברך לא יכל להשתיק את המקטרג, לכן אמר הקב"ה למשה מה תצעק אלי, לא יעזור לך כולם הצעקות, רק "דבר אל בני ישראל ויסעו", פירוש תכוין השם של חסד (ע"ב) "ויסע ויבא ויט", שבג' פסוקים אלו יש שם החסד. ובוה השם יכולים להשתיק כל שטן ופגע רע ומקטרג.].

ונראה שהתורה הכתובה באש שחורה על גבי אש לבנה בענין זה שהזכרנו היה, שהיתה כתובה רצופה בלי הפסק תיבות, והיה אפשר בקריאתה שתקרא על דרך השמות, ותקרא על דרך קריאתינו בענין התורה והמצוות, ונתנה למשה רבינו עליו השלום על דרך קריאת המצוות, ונמסר לו על פה קריאתה בשמות (עיי' שם שהאריך). וכתב עוד שם, שמ"ט שערי בינה שנמסרו למשה רבינו בו כלול כוחות של כל הנבראים ותולדותם וכוחות הנפש ובריאת העליונים והתחתונים, וכל הנמסר למשה רבינו עליו השלום בשערי הבינה הכל נכתב בתורה בפירוש, או שרמוזה בתיבות בגימטריאות או בצורות האותיות וכו' או בקוצי האותיות ובכתריהן וכו' (עד כאן דבריו הקדושים). המורס מכל אלה דהכל נרמז בתורה הקדושה, וישתנו צירופי אותיות התורה לכמה פנים, ועל ידי השתנות הצירופים ירמזו על ענינים רבים ונשגבים.

תמניא אפי באות ק', וכן ב"א סליחות שהתפלל שלמה על בית המקדש, ה' במלכים ו' בדה"י, בכל אלו אין בהם גימל כו' עיי"ש. וראה בזהר צו ל"ד ע"ב ומום אין בך אלו הסנהדרין דאינון לקבל ע"ב שמאן, וכתב בספר דברי יצחק שהכוונה שהצירוף האחרון הע"ב הרי הוא "מום", וזה שאמרו דסנהדרין קבל ע"ב שמאן, ואם תאמר הרי סנהדרין אינם רק ע"א, על זה סיימו ומו"ם אין בך, עיי"ש.

ונקדים עוד מה שאמרו ז"ל בבראשית רבה (פרשה ב' ס"ד) רשב"ל פתר קריא בגליות והארץ היתה תוהו זה גלות בבל וכו' על פני תהום זה גלות ממלכת הרשעה וכו' עד כאן דברי המדרש.

מבואר דהקדוש ברוך הוא רמז בתורה הקדושה מיד בשעת בריאת העולם את כל הגליות וכל מה שיארע לישראל בכל הדורות, ולכאורה הרי די לצרה בשעתה, ולמה ירמוז הכתוב על הגלות והחורבן מיד בשעת הבריאה.

ויובן על פי מה שכתב **הכלי יקר** על הפסוק **"והארץ היתה תהו ובהו"**, ולכאורה מה צורך בדיעה זו ומה דהוה הוה. ונראה לי, לפי שמששת ימי בראשית והלאה אין הקדוש ברוך הוא משנה שום דבר מכמות שהי', וצפה הקדוש ברוך הוא שעל ידי מעשה הרשעים יחזור העולם לתהו ובהו כמו בדור המבול, וכן בחורבן הבית כתיב ראיתי את הארץ והנה תהו, והודיע לנו הכתוב שאם יקרה בזמן מן הזמנים שעל ידי מעשה הרשעים יחזור העולם לתהו, לא יהיה נחשב שינוי בבריאה וכו' כי תנאי התנה הקדוש ברוך הוא עם כל מעשה בראשית שעל ידי קלקול הרשעים יחזור העולם לכמות שהיה עד כאן תוכן דבריו ז"ל, והוא כעין מה שכתב הרמב"ם ז"ל הטעם מה שהתנה הקדוש ברוך הוא תנאי עם הים שיקרע לישראל, ולכאורה מה צורך לתנאי זה הלא השם יתברך כל יכול והוא אמר ויהי, ויתקיים דבורו יתברך אף בלי תנאי. אך כדי שלא יהא נחשב כמו שינוי בבריאה, על כן הותנה תנאי מתחלת הבריאה. נמצא שאין זה שינוי, מתחלת הבריאה היה על דעת כך, וכל הגליות¹⁰ כבר הם מרומזים בתורה הקדושה

(טו) ויען כי עתה עת צרה היא ליעקב, בפרט בארצינו הקדושה אשר בני ישמעאל מצירים את רגליהם של ישראל רח"ל, ע"כ כדאי להעתיק את לשון הזהב של הגאון הקדוש רבי חיים וויטאל

בתחלת הבריאה, כמו שכתוב בבראשית רבה הני"ל והיה תנאי מיד בשעת הבריאה כמו שכתוב בכלי יקר הני"ל.

ומעתה כבר היו מוכנים הצירופים ההם, והרוח הקודש גילה לחכמי ישראל אותם הצירופים אשר היו מוכנים מתחלת הבריאה".

ונקדים עוד מה דאמרו חז"ל בשבת (פ"ח, א) אמר חזקיה מאי

שכבר טרפו אותנו בידיהם כנוכר, אמנם לא גמרו לטרוף אותם גם בין שניהם, כי אז לא היתה לנו תקוה ח"ו. וזהו ענין האנוסים "מספרד" "ומפורטוגאל" שחזרו לדת ישראל לאלפים ולרבבות ויצאו מתחת ידם ולא נשארו גוים אבודים ביניהם ת"ל. מה שאין כן בגלות ישמעאל שעתידין להצר את ישראל צרות קשות ומשונות לא נראו כמותם כנ"ל בשם רז"ל שלכן נקרא שמו ישמעאל, ואם כן אנחנו לא נדע מה נעשה, ואין לנו תקוה אחרת זולתי שנבטח בשמו הגדול יתברך שיושיענו מידם, וזה שאמר "עזרנו בשם ד'" וכו', כלומר סיבת בטחוננו בו יתברך הוא, לפי שהוא אשר עשה את השמים ואת הארץ. ונודע כי לא בראם אלא בשביל ישראל שיקיימו את התורה כמו שכתבו רז"ל על בראשית ברא וכו' בשביל התורה שנקרא ראשית, ובשביל ישראל שנקראו ראשית, וכמו שכתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וכו'", ואם כן מוכרח הוא שיעזרנו מידם ויגאלנו גאולה שלימה העתידה במהרה בימינו כדי שיהיה קיום לשמים ולארץ כנוכר, כי אין להם קיום זולתי על ידי ישראל, עד כאן דבריו הקדושים.

הקב"ה ינחמנו בכפליים, עוד ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה של זיווג י"ה-ב' ה', והזיווג יעלה יפ"ה, וכמו שכתב בספ"ק זרע קודש מהרה"ק מראפשיץ ז"ע על האי דאמרי אינשי בשעת החתונה שהזיווג יעלה יפה, דהכוונה הוא, דכתבו בספרים הקדושים כי לעתיד ישתנה שם הוי' ב"ה לאותיות יהי"ה בשתי יודי"ן, והשילוב של השני שמות אדנ"י יהי"ה יעלה למספר צ"ה כמנין תיבת יפ"ה, וזה שמברכים שזיווגם יקרב את ביאת המשיח ואז יעלה זיווג השמות כמספר יפ"ה, בב"א.

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש רצא

דכתיב משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה, אם יראה למה שקטה, ואם שקטה למה יראה, אלא בתחילה יראה ולבסוף שקטה, ולמה יראה, כדריש לקיש דאמר ריש לקיש מאי דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום הששי ה"א יתירה למה לי, מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית ואמר להם, אם ישראל מקבלים את התורה אתם מתקיימין, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו.

ובשיר השירים רבה (פרק א') איתא: דמיתוך רעיתי, רבנן

אמרי רעיתי דעולמי (פירוש רעיתי בבריאת

העולם, כלומר שהיו שותפים בבריאתו כמו שמבאר והולך) שקבלו תורתו שאילו לא קבלתו הייתי מחזיר את עולמי לתוהו ובהו, דאמר ר' חנינא בשם ר' אבא כתיב (תהלים עה) "נמוגים ארץ וכל יושביה, אנכי תכנתי עמודיה סלה", אילולא שעמדו ישראל על הר סיני ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע היה העולם מתמגמג (לשון המסה - עץ יוסף) וחוזר לתוהו ובהו, ומי בסם (נתחזק על בוריו - סם) העולם "אנכי תכנתי עמודיה סלה", **בזכות "אנכי ה' אלקיך" תיכנתי עמודיה סלה**. עד כאן לשון המדרש.

והטעם שהיה חוזר לתוהו ובהו, כתב בספר **נפש החיים**

(שער ד' פרק ט"י) דאיתא בזוהר הקדוש פרשת תרומה

(דף קס"א), **אסתכל באורייתא וברא עלמא וכו'**, וכמו שבעת הבריאה בתורה נבראו ונאצלו כל העולמות, כן מאז התורה היא **"נשמתם" "וחיותם" "וקיומם"** על סדר מצבם, לכן מעת הבריאה שהיתה התורה גנוזה עדיין במקור שורשה הנעלם ומרחוק לבד האירה לכל העולמות להחיותם ולקיימם, עדיין היו העולמות רופפים ורותתים ולא היו על מכונם האמיתי והיו תלויים ועומדים עד מתן תורה כידוע מאמרם ז"ל (שבת דף פ"ח) שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית אם מקבלים ישראל את התורה מוטב, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו. ומאז שנשתלשלה וירדה כביכול ממקור שורשה הנעלם

לזה העולם כל חיותם וקיומם של כל העולמות הוא רק על ידי הבל פינו והגיונינו בה. והאמת בלי שום ספק כלל, שאם היה העולם כולו מקצה עד קצהו פנוי חס ושלוש אף רגע אחת ממש מהעסק והתבוננות שלנו, כרגע היו נחרבים כל העולמות עליונים ותחתונים והיו לאפס ותוהו חס ושלוש".
עד כאן לשון מוה"ר חיים וואלאזין בקצרה.

ומבואר דהתנאי שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית, אם ישראל לא יקבלו את התורה חס ושלוש יחזור העולם לתהו, **אינו כעונש**, רק שכל החיות והמציאות של העולם תלויה בעסק התורה, וכשנפסקת החיות שהיא התורה, נפסקת מציאות העולם ויחזור העולם לתהו, ולפיכך רתתו עליונים ותחתונים, לפי שכל מציאותם תלויה בקבלת התורה, שיעסקו בה.

וביאור דברי הזוהר הקדוש הנ"ל בפרשת תרומה "אסתכל באורייתא וברא עלמא"^{טז} "מצאנו שכתב הגר"א ז"ל,

טז) איתא במסכת תענית (דף ט') "ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא", ואיתא במסכת סנהדרין "למה נקראו ראשונים סופרים? שהיו סופרים כל אותיות שבתורה".

השם יתברך כתב את התורה כתכנית בניה לעולם, על כל הברואים וכל המאורעות שיארעו במשך ששת אלפי השנה הבאים. לפי תכנית זו נברא העולם ומונהג עד היום הזה.

אין דבר בעולם שלא מרומז בתורה. "רמז" הוא אחד הדרכים ללימוד התורה (פרד"ס - פשט, רמז, דרוש, סוד). בזה ישנם כמה סוגים: גימטריא, ראשי תיבות, סופי תיבות, חילופי אותיות א"ת ב"ש. בשנים האחרונות נתגלה לעינינו דרך חדשה, והוא משמש כמפתח לרמזים רבים נפלאים, שהיו מכוסים עד כה.

הראשון שגילה דרך זו היה הגאון הצדיק ר' מיכאל דוב ווייסמאנדל זצ"ל. בצעירותו הבחין הרב ווייסמאנדל בעינו החדה, דבר מעניין בפירוש רבינו בחיי על התורה. שהאותיות "בהר"ד

(שמרמים על הימים בהם נבראו המאורות) מרומז בין האותיות של התורה. האות הראשונה הוא "ב" מ"בראשית". כשנספור 42 אותיות, נמצא האות "ה" מ"ובהו". 42 אותיות אחרי זה נמצא האות "ר" מ"ויאמר". לאחר 42 אותיות נמצא האות "ד" מ"ויבדל". הרב ווייסמאנדל למד מכך, שזוהי דרך נוספת לבאר את התורה - למצוא אותיות מפורזים בין הפסוקים, באותו מספר אותיות בין אחד לשני.

עוד מצא הרב ווייסמאנדל זצ"ל, שהמילה "משיח" נמצא בפסוק "היפלא מה' דבר למועד אשוב אליך כעת חיה" - היש דבר בלתי אפשרי לגבי הקדוש ברוך הוא? אני נשבע שבזמן הנכון אשוב אליך.

[והנה בתיבת אש"ב מרומז שו"ב תשו"בה, לרמז שאם נשוב בתשובה שלימה נוכח תיכף ומיד לביאת משיח צדקינו בב"א, כמו שאמרו רז"ל (סנהדרין דף צ"ח עמוד א') רבי יהושע בן לוי אשכח לאלהיו, דהוי קיימי אפיתחא דמערתא דרבי שמעון בן יוחאי, אמר ליה: אתינא לעלמא דאתי? אמר ליה: אם ירצה אדון הזה. אמר רבי יהושע בן לוי: שנים ראיתי וקול שלשה שמעתי. אמר ליה: אימת אתי משיח? אמר ליה: זיל שייליה לדידיה. והיכא יתיב, אפיתחא דרומי. ומאי סימניה? יתיב ביני עניי סובלי חלאים, וכולן שרו ואסירי בחד זימנא, איהו שרי חד ואסיר חד. אמר: דילמא מבעינא, דלא איעכב. אזל לגביה, אמר ליה: שלום עליך רבי ומורי, אמר ליה שלום עליך בר ליואי. אמר ליה: לאימת אתי מר? אמר ליה: היום. אתא לגבי אליהו. אמר ליה: מאי אמר לך? אמר ליה: שלום עליך בר ליואי. אמר ליה: אבטחך לך ולאבוך לעלמא דאתי. אמר ליה: שקורי קא שקר בי, דאמר לי היום אתינא, ולא אתא. אמר ליה: הכי אמר לך (תהלים צ"ה) היום אם "בקלו תשמעו". היוצא לנו מדברי הגמרא הנ"ל דאם נקיים את התורה יבא משיח צדקינו תיכף ומיד לגאול אותנו מהגלות].

עוד מביא בספרו "מן המיצר" עשרות רמזים על דרך זו.

כיום, בעידן הטכנולוגיה והמחשבים, חולל גילוייו של הרב ווייסמאנדל זצ"ל מהפכה של ממש. פרופסורים בעלי שם מאוניברסיטאות הנכבדות ביותר חקרו וניסו דרך זו, והגיעו לידי

מסקנות מדהימות. הם הכניסו לתוך המחשב את שמותיהם של 25 גדולי ישראל מפורסמים, כמו הרמב"ם, הרמב"ן, אור החיים הקדוש, הבעל שם טוב, הגאון מווילנא (הגר"א) ביחד עם יום הולדתם ויום היארצייט שלהם וספריהם שחיברו, ונתנו הוראה למחשב לחפש כל הפרטים האמורים בפסוקים שבתורה עם הפסק שווה בין אות לאות (ואין כאן המקום להאריך).

תוצאות המחקר הראו, ששמו של כל גדול עם יום הולדתו ויום הזכרון וספריו שחיבר, נמצאים באותם הפסוקים, כי הקב"ה הזמינם לפונדק אחד (ראה שמות כא, יז. על הפסוק "ואשר לא צדה והאלקים אנה לידו ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה" ועיין רש"י שם. עיין מכות דף י' ע"ב), כמו שכתב הזוהר הקדוש והגר"א לעיל.

כמו כן מצאו רמזים בקשר למהפכה הצרפתית, מלחמת העולם השניה, מלחמת המפרץ (גא'ף) - וכולם בפסוקים המרמזים על מאורעות אלו. לדוגמא, השם "דרייפוס", הקצין היהודי-צרפתי שנאשם בריגול נגד צרפת (ואחר כך יצא זכאי) נמצא פעמיים בפסוקים בהם השבטים נאשמים בריגול; "יצחק רבין" עובר דרך המילה "ירצח".

בפסוקים שלפנינו נמצאים המילים
"מטוס" (בחזרה בהבדל של 33 אותיות ביניהם) "הפיל" (39)
"ויך" "מגדל" (71); "תאומים" (36) "פעמים"
"למות שם" "ישמעאל" (11) "אסלם" (72)

...לְמוֹת שֵׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ: וְלָמָּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם
לְהָבִיא אוֹתָנוּ אֶל הַמָּקוֹם הַרְעָה הַזֶּה לֹא מָקוֹם זֵרַע וְתֹאנָה וְגִפּוֹן
וְרִמּוֹן וַיְמִים אֵין לְשִׁתּוֹת: וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקֹּהֵל אֶל פֶּתַח
אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד ה' אֱלֹהֵיהֶם: וַחֲדָבַר ה' אֶל
מֹשֶׁה לֵאמֹר: קַח אֶת הַמַּטֵּה וְהַקֹּהֵל אֶת הָעֵדָה אֹתָהּ וְאַהֲרֹן
אַחִירָהּ וּדְבַרְתֶּם אֵלָּהּ הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִימִיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מִים
מִן הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וְאֶת בְּעִירָם: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַמַּטֵּה
מִלִּפְנֵי ה' כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ: וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הַקֹּהֵל אֶל פְּנֵי
הַסֵּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם שָׁמְעוּ נָא הַמְרִים הַמֵּן הַסֵּלַע הַזֶּה נוֹצֵיא לָכֶם
מִים: וַיִּרַם מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ וַיַּךְ אֶת הַסֵּלַע בְּמִטְּהוֹ פְּעָמָיִם וַיֵּצְאוּ
מִים רַבִּים וַתִּשֶׁת הָעֵדָה וּבְעִירָם: וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן
יַעַן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל...
(במדבר כ' ד'-י"ד)

מעניין, שהמילים "מגדל" ו"תאומים" מתחיל מהתיבה
'למות שם אנחנו', בהמשך הפסוקים מוצאים אנו את המילים
'שמעו נא המורים', ומסתיים במילים 'יען לא האמנתם בי
להקדישני לעיני בני ישראל'. בפסוקים אלו נמצאים גם המילים
"ישמעאל" ו"אסלם".

הגרי"א ז"ל, הובא בספר "רוח אליהו" מביאורו לספרא דצניעותא: "כי כל מה שהיה והוה ויהיה עד עולם, הכל כלול בתורה מבראשית עד לעיני כל ישראל, ולא הכללים לבד אלא אפילו פרטיו של כל מין ומין של כל אחד בפרט, וכל מה שאירע לו מיום היולדו עד סופו, וכל גלגוליו וכל פרטיו" ופרטי פרטיו, וכן כל מין בהמה וחיה וכל בעל חי שבעולם, וכל עשב וצומח ודומם, כל פרטיו ופרטי פרטיו של כל מין ומין ואישי המינים עד לעולם.

ונקדים עוד מה שכתב בספר **יערות דבש** (דרש י"ב): "הנביא הוא עושה רק כמעשה כלי בעלמא ורוח ה' בקרבו ומוציא מפיו את אשר ישים ה' בפיו, ובזה מפרש מה שכתוב: '**הרם כשופר קולך**' שעושה רק מעשה כלי **כשופר** שמוציא מה שנפחין וממילא אין עונש אם מזכיר עוונות ישראל, אפילו אומר עם טמא שפתים רק אם אומר מעצמו", עיין שם ביערות דבש.

* * *

והנה אמרו חז"ל ראש השנה (דף כט.) במשנה והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וגו', ועיין מהרש"א שם בדיבור המתחיל והיה, ובפרשת מי מריבה על נסותם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו ובחטאם זה - "**ויבא עמלק**" וגו' כדאמרינן (שבת ק"ח) דלולי חטאם דלעיל לא שלטה בהן כל אומה ולשון עיי"ש.
 (זו) וכל אלו הפרטים מרומזים כמה פעמים בתורה כמו מפה שרואים כל הרחובות וכל העיירות בכל העולם.

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש רצו

וברוך השם שנתגלה לנו כעת הרבה רמזים שמובאים בתורתנו הקדושה, ונדפסו בזה כבר הרבה קונטריסים, ואחד מהדברים שנתפרסמו הוא כדלהלן:

בסדר ויקרא פרשה י"ט פסוק י"ז כתוב לאמור:

לֹא תִשָּׂא אֶת אַחִיךָ בְּלִבְּךָ

הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ

וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֶטְא

כשתספור מסוף הפסוק לתחלתו, ותדגיש כל אות עשירית, תקבל המילה

"חֶטְאֵי בֶן"

ובסדר ויקרא (פרשה י"ט פסוק י"ח) נאמר: לא תקם ולא תטור את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני ה'. וצריך ביאור סמיכת הפסוקים האלו, מהו השייכות של "הוכח תוכיח את עמיתך" ל"ואהבת לרעך כמוך, אני ה'".

ולבאר הענין נקדים עוד מה שכתב בספר הקדוש קב הישר (פרק ה'): וזה לשונו: ואהבת לרעך כמוך (דברים ו, ה), אמרו רבותינו זכרונם לברכה (תורת כהנים, פרשת קדושים, ד') זה הוא הפסוק, שהוא כלל גדול שבתורה. ואין לך אהבה יותר, כשרואה האדם דבר מגונה באחיו ישראל, שעושה איזה חטא

רצח שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש

ועוון, שצריך להוכיחו^ח על זה, כי נשמתן של ישראל הן קשורין ודבוקין זה בזה. אבל הכלל הוא, שצריך האדם מי שהוא יודע ההרפתקאות והסיבות והעונשים^ט שבאים לנשמת האדם אחר יציאת הנשמה מהגוף, צריך להודיע לחבירו^ב, אולי על ידו יזכה חבירו גם כן ויעזוב דרכו הרשעה "ושב ורפא לו" (ישעיה ו, ט). וכתוב (דברים ד, ט) אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון, ופירש רש"י: "לְמַדּוֹן" - ילפון לעצמם, "לְמַדּוֹן" יאלפון לאחרים. עכ"ל.

מבואר מכל הנזכר לעיל **דהכל מרומז בתורתינו**
הקדושה. וזהו ביאור הרמז: **למה באו**

יח) ואין לך אהבה יותר... שצריך להוכיחו על זה. ובזה מתבאר בטוב טעם דבריהם ז"ל, שואהבת לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה, כי האהבה הגדולה ביותר לחבירו הוא להוכיחו כשרואה בו איזה חטא, ולקרבו לעבודת ה' לקיים המצוות שבתורה.

יט) והסיבות והעונשים שבאים לנשמת האדם אחר יציאת הנשמה מהגוף, אם לא השלימה ותיקנה בעולם כראוי וכנכון. (יסוד יוסף, מאורי האש).

כ) אבל הכלל הוא... צריך להודיע לחבירו. כלומר, שלא יסתפק להוכיחו סתם, שאינו נוהג עצמו כשורה, אלא יודיע לו גם כן העונש על החטא שהוא נכשל בו, כי אולי על ידי זה יעזוב דרכו הרשעה ויזהר ביותר מלהכשל במ עוד. (מאורי האש, לפי ביאור אשכנז).

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש רצח

הטליבנים ועשו לנו כל הצרות^{כא} **הנ"ל באחד עשר**
יום לחודש סעפטעמבער - (סעפטעמבער 11)^{כב}
ובארצינו הקדושה כנ"ל.

ולדרכינו יתבאר כל זה, דהנה אם יש אהבת ישראל אמיתית שכל אחד אוהב את חברו באמת, אז יוכיח אותו כמו שכתב הקב הישר הנ"ל. וכמו שאנו רואים בחז"ל (שבת קי"ט) אמר רבי עמרם אמר רבי חנינא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה, עי"ש. וכמו כן מובא שעונש דור המבול בא על שלא הוכיחו זה את זה. (עיין סנהדרין ק"ח, ועיין ילקוט כי תשא על הפסוק "וישב העם לאכול ושתו" ועיין אלשיך הקדוש פרשת צו). ואם אין מקיימים מצוות התוכחה כמו שצריך, השם יתברך שולח לנו הטאליבאנים שהם כמו

(כא) כל הצרות והעונשים בעולם הזה כדי שלא ידח ממנו נדח כמבואר בספר פרי צדיק (פרשת משפטים) וזה לשונו: וזה יתברך מרחם על נפשות ישראל שלא ידח ממנו נדח, וכדאיתא ב"סבא", שה' יתברך מסבב לנשמתין שיתקן הכל, ומנשמת ער ואונן ומחלון וכליון הוא בנין משיח, ואיתא (בבא בתרא יד): "רות" [למה נקרא שמה רות?] - פרענות דאית לה אחרית, ופירש רש"י - "סוף הפרענות נהפך לאחרית ותקוה, שיצא דוד משם".

- ולא יתיאש שום אדם מישראל - כי הקדוש ברוך הוא "חשב מחשבות, לבלתי ידח ממנו נדח" (שמואל-ב יד, יד) - **שלא יאבד שום נפש מישראל!**

- והיינו, ענין כל העונשים בעולם הזה ובעולם הבא כדי שלא ידח ממנו נדח, דאף אם הרבה לפשוע, חס ושלום, יש עצות אצל ה' יתברך לטהרו!

(כב) עוד רמז נורא אנו יכולים לראות כאן: כי התאריך של האסון ב"מגדלי התאומים" הוא: 9. 11 והוא לפי סדר החדשים שלנו תשעה באב!

ש שֶׁכֶר פֶּרֶשֶׁת בַּהֵר - פֶּרֶק ל"א וְעוֹנֵשׁ

הצפרדעים שמוסרים נפשיהם ומוכיחים ומזכירים לנו לקיים המצוה של הוכח תוכיח במסירת נפש כנ"ל.

בואו ונעשה קצת חשבון הנפש, איה ההשתוקקות והרצון שלנו להתקרב אל ה' ולעשות רצונו באמת, נתבונן קצת בדברי חובת הלבבות (שער חשבון הנפש פי"ב): **על המאמין לחשוב עם נפשו, במה שהוא חייב לאלקים יתברך ומה שיגיע אליו במעשה - ישתדל בו ויטרח, ומה שלא יוכל להשיגו במעשה - ישיגהו בַּיְדֵיעָה וַיְתַאָוהוּ**, כמו שאמר דוד עליו השלום (תהלים קיט, ה): "אחלי יכנו דרכי לשמור חקיך", והבורא **יְדִינְהוּ לְזָכוֹת, והוא חייב לצפות לעתות אשר תשיג ידו ויוכל בהם לשלם מה שיתכן לו מחובות הבורא יתברך**. עד כאן.

יש קונה עולמו בשעה אחת

אהובי אחי, תאמינו לי, והוא מלא בכל הספרים, אשר מה שהיו צריכים הצדיקים הראשונים להשיג בכמה ימים וחדשים, אפשר כעת לתקן בשעה אחת

(בית אהרן, לפסח).

הבא לטהר מסייעין לו

בדורות הללו, בעקבתא דמשיחא, שהחשכות כל כך גדולה, אין ספק שיש עזרה גדולה מאתו יתברך - לא רק להבא לטהר, אלא **אפילו למתחיל לבא לטהר**²³, רק שיהיה לו לכל הפחות רצון ויבקש מה' יתברך שיעזור לו, ואז **סומך ה' לכל הנופלים**.

(בית אברהם, פרשת ויגש).

(ג) הבא לטהר מסייעין אותו (יומא לח, ב). לכן, כשיש לאדם מחשבה טובה לעשות, מסייעין אותו מן השמים להוציא מחשבתו מבח אל הפועל לעשות ולקיים. זה פרוש מחשבה טובה מצרפה למעשה - המחשבה הטובה מצרפת וגוררת את המעשה לעשות ולקיים, על דרך מצוה גוררת מצוה, והבן. (דברי ישראל, כללי דאורייתא אות מ')